

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 64 стор., 63 джерела.

Об'єкт дослідження: дисфемізми та евфемізми у сучасному політичному дискурсі французької мови.

Мета роботи: полягає у вивченні функціонування дисфемізмів та евфемізмів сучасної французької мови та їх місця в засобах масової інформації у процесі організації впливу на читача. Разом з цим ми зупинимося на характеристиці сучасного стану досліджуваного об'єкта. Виявлення і аналіз основних семантичних чинників впливу дисфемізмів та евфемізмів політичної спрямованості, що представляє особливий інтерес для сучасного суспільства и може сприяти кращому розумінню мовного потенціалу.

Теоретико-методологічні засади: наукові роботи як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Зокрема: Denis Jamet, Manuel Jobert, Jolanta Dyoniziak, Montserrat López Díaz, Jean-François Sablayrolles, Boris Lefilliâtre та ін.

Отримані результати: аналіз евфемізмів та дисфемізмів, як один із засобів матеріалізації колективних світоглядних установок суспільства дозволили констатувати, що в даний час має місце перебудова базових концептів, що складають духовно-ціннісну основу людини. Оскільки людина прагне відповідати нормам закріпленим в узусі політично коректних висловлювань, що виключають дискримінацію за віком, статтю, дискримінацію, пов'язану з фізичними або розумовими вадами, майнову дискримінацію, дискримінацію за ознакою осілості, номінації, які зачіпають гідність людини, порушують його права, дискредитують його по будь-якою ознакою, доцільно буде говорити про зміну соціальних установок у суспільному світосприйнятті.

Ключові слова: *евфемізм, дисфемізм, лінгвістичне табу, детабуізація, лінгвістична толерантність, комунікативні інтенції, зміна світосприйняття, когнітивний аспект.*

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

**на тему: ФОРМАЛЬНІ, СЕМАНТИЧНІ ТА КОМУНІКАТИВНІ
ХАРАКТЕРИСТИКИ ЕВФЕМІЗМІВ ТА ДИСФЕМІЗМІВ У
СУЧАСНОМУ ФРАНЦУЗЬКОМУ МЕДІАДИСКУРСІ**

Виконав: студент 2 курсу,
групи 8.0359-ф
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.055 Романські
мови та літератури (переклад
включно), перша - французька
освітньо-професійної програми
Мова і література (французька)
Передєла Микита Сергійович

Керівник: к.ф.н, доц. Стуліна Є.В.

Рецензент: к.ф.н, доц. Тарасюк І.В.

Запоріжжя - 2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології

Кафедра романської філології і перекладу

Освітній рівень магістр

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша - французька

Освітня програма Мова і література (французька)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

«____» _____ 2020 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
ПЕРЕДЕЛИ МИКИТИ СЕРГІЙОВИЧА

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проекту) «Формальні, семантичні та комунікативні характеристики евфемізмів та дисфемізмів у сучасному французькому медіадискурсі» _____

Керівник кваліфікаційної роботи (проекту) __Стуліна Євгенія Володимирівна к.ф.н., доцент_____

затверджена наказом ЗНУ від «23» квітня 2020 року № 483-с

2.Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проекту) 07.12.2020_____

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проекту): Наукові джерела з питань мовного табу та евфемії, прагматичних функцій дисфемізмів, лексико-семантичних та функціональних особливостей евфемізмів у сучасній французькій мові, мовних засобів маніфестації пейортивної лексики, комунікативних характеристик евфемізмів та дисфемізмів_____

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

1) систематизувати знання відносно термінів та методів аналізу у зарубіжній лінгвістиці; 2) проаналізувати мовні та дискурсивні особливості функціонування дисфемізмів та евфемізмів; 3) узагальнити та систематизувати підходи вітчизняних та іноземних вчених до проблеми дисфемізації та евфемізації; 4) визначити залежність ступеня евфемізації і дисфемізації мови від соціальних факторів; 5) проаналізувати можливі форми

реакції на мовні акти погрози та попередження у французькому побутовому дискурсі.

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Стуліна Є.В., к.ф.н., доц.	24.04.2020	24.04.2020
Розділ 1	Стуліна Є.В., к.ф.н., доц.	18.06.2020	18.06.2020
Розділ 2	Стуліна Є.В., к.ф.н., доц.	25.10.2020	25.10.2020
Висновки	Стуліна Є.В., к.ф.н., доц.	12.11.2020	12.11.2020

6. Дата видачі завдання 24.04.2020 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Срок виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	квітень 2020	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	квітень 2020	виконано
3.	Написання вступу	травень 2020	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	червень 2020	виконано
5.	Написання практичного розділу	листопад 2020	виконано
6.	Формулювання висновків	листопад 2020	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	грудень 2020	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	грудень 2020	виконано
9.	Захист	грудень 2020	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант

_____ (підпис)

М. С. Передела
(ініціали та прізвище)

Керівник роботи

_____ (підпис)

Є. В. Стуліна
(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер

_____

Т. М. Уділова

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 МОВНІ І ДИСКУРСИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ЯВИЩ ЕВФЕМІЇ ТА ДИСФЕМІЇ	9
1.1 Евфемізації як процес зміни пресупозиції і спосіб замовчування.....	9
1.2 Дисфемізація як засіб вираження емоційно-оціночних відносин	13
1.3 Залежність ступеня евфемізації і дисфемізації мови від соціальних факторів: співіснування лінгвістичної нечемності та лінгвістичного табу	18
1.5 Методи аналізу функціонування евфемізмів і дисфемізмів	25
РОЗДІЛ 2 КОМУНІКАТИВНІ ІНТЕНЦІЇ ЕВФЕМІЗМІВ І ДИСФЕМІЗМІВ В ТЕКСТАХ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ	32
2.1 Структурно-семантичні характеристики евфемізмів і дисфемізмів.....	32
2.3 Комунікативні інтенції функціонування дисфемізмів і евфемізмів у французькому медіа дискурсі.....	40
2.4 Когнітивний аспект дис- і евфемізації: нове переломлення реальності в мові.....	48
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60

ВСТУП

В даний час на заході превалює філософія постмодернізму, яка привела до феміністичного погляду на лінгвістичні проблеми. Фемінізм та толерантність визначили значне і спірне місце питань статі, раси та гендерності в загальній ідеології. Точка зору про панування патріархату в культурі і асиметричного розподілу гендерних ролей досі визначає багато досліджень.

У зв'язку з цим, численні звернення до теми табу в ЗМІ, інтернет-блогах та щоденниках, на матеріалі яких проведено дане дослідження, свідчать про зміни в змісті заборонних норм у світових культурах: адже зараз майже немає табу, немає закритих тем і немає «непристойного», межі особистого настільки звузилися, що вписалися в рамки законного і легітимного. Таким чином, говорячи про мовне табу та зміни «канонів культурності», доцільним буде говорити про такі явища, як евфемізація та дисфемізація мови.

В даний час одним з актуальних напрямків лінгвістичних досліджень щодо висвітлення у мові соціально-філософських принципів сучасності є вивчення політичного дискурсу. Внаслідок епохи глобалізації комунікативного простору, багаторівневості й здатності охопити діяльність усіх інститутів сучасного суспільства, цей дискурс стає мас-медійний. На сторінках французьких видань сьогодні активно використовуються різні прийоми та стратегії пропагандистського чи ідеологічного конфлікту, який може бути викликаним за допомогою різних мовних одиниць, а саме, евфемізмами, дисфемізмами.

Останнім часом, окрім вуалювання дійсності та запобігання слів та виразів, що можуть викликати суспільний резонанс та образити людину, в мові ЗМІ простежується тенденція до використання «мови ворожнечі». Такий зміст свідомо чи підсвідомо програмує людину на агресію. Мова ворожнечі – це мова нетерпимості, спрямована на несприйняття відмінностей, притаманних іншим людям [Безрук 2013, с. 322-33].

Саме тому у нашому дослідженні піде мова про варіативність та функціонування дисфемізмів та евфемізмів, на матеріалі французького медіадискурсу, а також про формально-семантичні та комунікативні характеристики та інтенції вживання досліджуваних явищ.

Актуальність теми даного дослідження обумовлена зростанням уваги лінгвістів до проблеми евфемії і дисфемії в ЗМІ, у зв'язку з стрімким розвитком і появою нових дисфемізмів та евфемізмів, і їх впливом і функцією в політичному дискурсі, а також необхідністю теоретичного осмислення евфемії на матеріалі французької мови, оскільки ці явища до теперішнього часу не отримали послідовного системного вивчення.

Наукова новизна роботи полягає у встановленні формальних, семантичних та комунікативних характеристик евфемізмів та дисфемізмів, а також аналізі *варіативності* їх функціонування на матеріалах інтернет-видань політичного дискурсу.

Об'єктами вивчення є дисфемізми та евфемізми у сучасному політичному дискурсі французької мови.

Предметом дослідження є формально-семантичні особливості дисфемізмів та евфемізмів та семантика таких лексичних засобів впливу, що реалізують комунікативні інтенції адресата .

Мета даного дослідження полягає у вивченні функціонування дисфемізмів та евфемізмів сучасної французької мови та їх місця в засобах масової інформації у процесі організації впливу на читача. Разом з цим ми зупинимося на характеристиці сучасного стану досліджуваного об'єкта. Виявлення і аналіз основних семантичних чинників впливу дисфемізмів та евфемізмів політичної спрямованості, що представляє особливий інтерес для сучасного суспільства та може сприяти кращому розумінню мовного потенціалу.

Відповідно до поставленої мети, наше дослідження має наступні **завдання:**

- систематизувати знання відносно явищ дисфемії та дисфемії та методів їх аналізу у зарубіжній та вітчизняній лінгвістиці;
- проаналізувати мовні та дискурсивні особливості функціонування дисфемізмів та евфемізмів;
- узагальнити та систематизувати підходи вітчизняних та іноземних вчених до проблеми дисфемізації та евфемізації;
- довести залежність ступеня евфемізації і дисфемізації мови від соціальних факторів;
- визначити основні засоби мовного впливу в умовах інформаційного суспільства;
- визначити роль дисфемії та евфемії на формування думки у суспільстві;
- проаналізувати комунікативні інтенції використання евфемізмів і дисфемізмів в медіадискурсі.

Практичне значення дослідження: використання досліджень на заняттях з практики мови, лексикології, психології, соціології. Якщо виходити з того, що створення нових соціальних установок, зміна стереотипів або зміна моделей сприйняття, а евфемізація – це саме процес рекатегоризації об'єктів дійсності то їх вивчення дозволить констатувати зміни у світосприйнятті та переоцінки існуючих понять і об'єктів.

Методи дослідження: метод суцільної вибірки евфемізмів і дисфемізмів в медіадискурсі, контекстуальний аналіз для визначення їх прагматичного значення, комунікативно-семантичний аналіз для визначення параметрів впливу даних слів на читача.

Теоретичною базою дослідження стали наукові роботи як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Зокрема: Denis Jamet, Manuel Jobert, Jolanta Dyoniziak, Montserrat López Díaz, Jean-François Sablayrolles, Boris Lefilliâtre та Крисіна Леоніда Петровича, Ларіна Бориса Олександровича, Кацева Олександра Михайловича.

Матеріалом для нашої вибірки евфемістичних одиниць слугували такі Інтернет-видання як: «Le Figaro», «L'Obs», «La depeche.fr», «Le Temps» «Grazia», «S'informer en temps réel», «L'Humanité», «Médias de Bruxelles», «Le Monde» та ін.

Робота пройшла **апробацію** на 2х науково-практичних студентських конференціях. Результати дослідження представлено у 2 публікаціях:

1. Передєла М. С. Оцінно-маніпулятивна стратегія евфемізмів. Різдвяні читання. Різдвяні студентські наукові читання : Vita in lingua : Матеріали міжвишівської студентської науково-практичної конференції. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2018. С. 141-142.

2. Передєла М. С. Нестабільність евфемізмів в мовній системі і втрата ними своїх функцій (на прикладі французької мови). Збірник наукових праць студентів, аспірантів і молодих вчених «Молода наука-2018» : у 4 т. Запоріжжя : ЗНУ, 2018. Т. 2. С. 141-142.

Головні поняття: евфемізм, дисфемізм, лінгвістичне табу, детабуізація, лінгвістична толерантність, комунікативні інтенції, зміна світосприйняття, когнітивний аспект, медіадискурс, фактори варіативності, Хфемізм, політична коректність.

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаної літератури.

У вступі подано загальні відомості про дану наукову працю, починаючи від умотивування теми, мети, завдань, актуальності дослідження, визначення об'єкту, предмету та структурування роботи.

У першому розділі подаються загальні відомості про мовні та дискурсивні особливості дисфемізмів та евфемізмів, особлива увага приділяється залежності ступеня евфемізації і дисфемізації мови від соціальних факторів.

Другий розділ містить власний аналіз комунікативних інтенцій функціонування дисфемізмів і евфемізмів у французькому медіадискурсі.

У висновках подано узагальнені результати проведеної роботи.

Загальна кількість сторінок 65, кількість використаних джерел 63.

Головні положення даного дослідження висвітлені у таких публікаціях: "L'euphémisme face à la construction de l'identité sociale", "Analyse du discours euphémique sur la crise dans la presse française et italienne", "Табу в контексті глобалізації", "Оціночна метарепрезентація евфемізмів і дісфемізмів: проблеми вивчення та опису".

РОЗДІЛ 1

МОВНІ І ДИСКУРСИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ЯВИЩ ЕВФЕМІЇ ТА ДИСФЕМІЇ

1.1 Евфемізації як процес зміни пресупозиції і спосіб замовчування

На сучасному етапі вивчення теорії евфемії більшість дослідників зосереджують свою увагу на розв'язання питання встановлення мовних параметрів евфемістичного потенціалу. Термін «евфемістичний потенціал», який використовується для визначення ступеня евфемістично мовної одиниці, являє собою комплексну характеристику, яка відбиває можливості даної одиниці пом'якшувати або маскувати найменування табуованого поняття та функції які несе в собі евфемізм - створення нових соціальних установок, зміну стереотипів або зміни моделей сприйняття.

На думку вчених, зміна пресупозиції перш за все пов'язана зі зміною відношень денотата / референта, та може здійснюватися різними способами, найважливіший з яких є процес евфемізації [Rucella 2014, с. 45-46].

Прагматичне значення евфемізмів полягає в тому, що вони здатні приховувати, затушовувати, вуалювати явища, що мають в суспільній свідомості негативну оцінку. Евфемізми відвертають увагу реципієнта повідомлення від об'єкта, здатного викликати антипатію. Прагматичне значення ускладнюється завдяки здатності евфемізмів маніпулювати реципієнтом. Діапазон маніпуляцій, за визначенням М. Bonhomme та J.-P Goudaillier, визначається тим, що евфемізми приховують справжню сутність явища, шляхом створення нейтральної або позитивної конотації, а реципієнт звичайно не встигає вичленувати евфемізми з контексту і осмислити їх через велику кількість інформації або через неспроможність ідентифікувати табуований денотат [J.-P Goudaillier 2018, с. 87].

Замислений спочатку як заміник слова-табу (оскільки воно підлягає забороні і не може бути вимовлене), евфемізм, як правило, представлений

метафорою – «вуаль» [Dumarsais 1988, с. 158], що не тільки заважає називати, але й чітко розуміти речі. Тому слід сказати «non-voquant» замість «aveugle», «demandeur d'emploi», а не «chômeur», або «sans-papiers» для «clandestin». Крістофор Найроп, який присвятив главу своєї граматики явищу евфемії, стверджує, що це «пом'якшення, завдяки якому можна уникати власного слова у випадках, коли його використання може шокувати з будь-якої причини» [Nyrop 1913, с. 257].

Дослідження явища евфемії відбувалось на матеріалі різних мов і текстів різних жанрів (Резанова А.Н. «Прагматика евфемии в современном английском языке», Bonhomme M., De la Torre M. та Horak «Études pragmatico-discursives sur l'euphémisme»). Щодо використання евфемії в пресі, Bonhomme M. стверджує що: "Мова преси використовує референтно-стилізовану систему в називанні ризикованих реалій, що є результатом ослаблення інформативної сфери висловлювань» [Bonhomme 2005, с. 243].

Аналіз евфемізмів, який здійснили лінгвісти, показує, що це явище, має прагматичний характер, і є складним, оскільки це процес рекатегоризації об'єктів дійсності. Евфемізм має меліоративне значення, коли використовує своєю «стримуючу силу» тобто нейтралізує негативний зміст висловлювання, замінюючи пейоративні терміни («tendus»), використовуючи нейтральні терміни («détendus»). Вчені доходять висновку, що евфемізм має дві взаємодоповнюючі стратегії: з одного боку, стратегію пом'якшення посилянь на певні реалії (plan tensionnel); з іншого боку - стратегія вдосконалення цих самих реалій (plan axiologique). Крім того, ці дві евфемістичні стратегії невіддільні від їх соціального контексту, де процес евфемізації відбувається під тиском певної спільноти та у взаємодії з іншими [Dyoniziak 2017, с. 99].

Такий підхід до прагматичного значення евфемізмів у дискурсі може бути актуальним для дослідження певного публічного дискурсу. Оскільки, своєю послаблювальною та покращуючою силою соціальної реальності процес евфемізації, безперечно, сприяє дії аксіологічної природи і має місце у

створенні систем цінностей, що є основою життя кожного суспільства [Dyoniziak 2017, с. 100].

Евфемізацію називають також «лінгвістичною косметикою», яка використовується для того, щоб створити враження, що всі неприємні проблеми вже вирішені: використання виразу «faible revenu» замість «la pauvreté», або «ville intérieure» замість «quartier pauvre».

Поряд з поширеним розумінням евфемізму як слова або виразу, що служить в певних умовах для заміни позначень, які представляються мовцю небажаними, не цілком ввічливими, занадто різкими, грубими, нетактовними або непристойними існує і більш вузьке розуміння евфемізму - тільки як слова або виразу, що заміняє табуйовані одиниці [Беляєва 2009, с. 2].

Процес евфемізації тісно переплітається з процесом номінації - одним з трьох фундаментальних процесів, що формують мовну діяльність людини (два інших - це предикація й оцінка), оскільки предмети, які з яких-небудь причин - етичних, культурно-історичних, психологічних - не можуть бути названі прямо, вони потребують евфемістичного позначення [Беляєва 2009, с. 4].

Стосовно функції номінації об'єкта за критерієм «співпадання», евфемізми неоднорідні: деякі зображають реальність об'єктивніше, ніж замінені ними слова (наприклад, евфемізм «les gens avec un passé migratoire» надає уточнення, ніж замінене ним слово «immigrant», оскільки мова йде зазвичай про змішані групи людей, окремі представники яких є дітьми або онуками іммігрантів); інші містять «не всю правду», відображають реальність лише частково (наприклад, «avoir les opinions divergeantes» замість «se quereller»); треті є повнозначними синонімами заміненого слова («psyché déséquilibré» - теж саме, що «psyché instable») [Папкова 2016, с. 174-176].

Не менш цікавою проблемою евфемізмів крім взаємозв'язок між денотатом і референтом є для вчених так званий критерій правдивості та спотворення дійсності. Саме цей критерій, який називають референційним є найпоширенішим способом маніпулювання думкою реципієнта. Референційне маніпулювання пов'язане з деформацією взаємозв'язку денотата / референта

в процесі позначення дійсності. Сюди відносяться фактологічне маніпулювання, яке має на увазі перекручування фактів, і сфокусоване маніпулювання (зрушення прагматичного фокуса). Саме до референційного маніпулювання відносять маніпулювання за допомогою евфемізмів: в силу своєї лінгвокогнітивної природи евфемізм здатний розфокусувати увагу реципієнта на одній характеристиці денотата і сфокусувати його на іншій [Pospiech U. 2005, с. 123].

Наприклад: «Toutes les parties à œuvrer pour résoudre leurs divergences de façon pacifique (Le Monde du 19.12.2011).

La fin de la malnutrition, clé du développement durable (Le Figaro du 01.06.2012).

У першому прикладі слово «відмінності» є евфемізмом, оскільки в статті йдеться про конфлікт між двома керівними партіями Іраку. У реальності мова йде про більш серйозних і значущих речах, ніж прості розходження в думках.

Слід зазначити, що слово «divergences» вкрай популярно в мові французької преси. Воно часто використовується журналістами, оскільки на наш погляд, має неясну, розпливчасту семантику і вуалює суть справ. Наприклад, вираз «quelques petites divergences» в реальності може позначати непоправні розбіжності між двома партіями. У другому прикладі автор цитує представника ООН, висловлюється про голод в країнах Африки. Тут слово «голод» замінюється словом «недоїдання», яке якоюсь мірою вуалює справжні обставини.

Отже, аналіз напрямків дослідження евфемізмів на матеріалі різних мов та різних жанрів текстів показав різнонаправлену зацікавленість вчених цим питанням: від причин появи і відносин компонентів денотат / референт у мові до вивчення їх прагматичного значення у процесі маніпулювання думкою читача.

Зважаючи на те, що кожен мовний знак концептуалізує реальність по-своєму, ми можемо припустити, що завдяки вжитку евфемізмів вносяться зміни в систему цінностей, що підтримуються публічним дискурсом.

Гіпотетично припускаємо, що вжиток евфемізмів сприяє новій моделі орієнтації соціального сприйняття.

1.2 Дисфемізація як засіб вираження емоційно-оціночних відносин

Лексичне значення груп слів, що є об'єктом аналізу у даному дослідженні, а саме евфемізми і дисфемізми, за твердженням М. Popescu, - є наділеним емоційно-оцінним аспектом. Щодо емоційно-оцінного аспекту слів теорія стилістики розглядає їх як стилістично забарвлену лексику. Особливістю стилістично забарвленої лексики є наявність в значенні не тільки предметно-логічної інформації про позначуваний предмет, але і додаткової інформації - конотації. Конотації можуть бути як власне стилістичними (функціональними), так і експресивно-емоційними (оціночними) [Popescu 2018, с. 187].

У зарубіжній науці інтерес до дисфемістичної лексики і такої категорії мовних одиниць, яку сучасні лінгвісти позначають як «табуйованна», «знижена», «нецензурна» лексика, яка з'явилась кількома десятиліттями раніше Французькі лінгвістичні дослідження проходять, як правило, по одному з чотирьох напрямків: 1) дисфемістичний вокабуляр, що вивчається як «*classe des axiologiques négatifs*», 2) синтаксичний інструментарій; 3) дисфемізми і прагматика; 4) інвективи і дисфемія [Lagorgette 2007, с. 83-104].

D. Lagorgette вивчає образи як спосіб провокації і вирішення конфліктів. Він стоїть на позиції неможливості вивчення дисфемізмів у відриві від таких наук, як етнологія, соціологія, соціальна психологія. Теоретичну базу вчений будує виходячи з комплексного підходу до дисфемії як до явища, що належить в рівній мірі до перерахованих наук і, звичайно, - мовознавства [Lagorgette 2007, с. 83-104].

У полі уваги Fatima Zohra Nedjai центральне місце займають тендерні характеристики і особливості дисфемії. Дослідниця, заявляючи про те, що «мова відбиває соціальні цінності і категоризує світ маскулінний і

феміністичний», та постулює наступне: «образлива сила дисфемізмів по-різному діє на чоловіка і на жінку». У роботах алжирська дослідниця шукає відповіді на питання, які умовно можна розподілити за трьома групами: 1) як жінки сприймають оточуючих; 2) встановлення відносин між образою і деякими типами табу, що впливають із соціокультурних цінностей. 3) встановлення відносин між зміною соціальних цінностей і їх змінами [Nedjai, 2006 с. 98].

Patrick Hannot розглядає дисфемістичну лексику, що звинувачує людину в нетрадиційній сексуальній орієнтації, і визначає їх вплив на самосвідомість так званих «сексуальних меншин», їх самооцінку, ідентифікацію особистості. Дослідника цікавить, головним чином, психологічна сторона функціонування лексики, її емоційний вплив на всіх учасників спілкування. Аналіз проводиться в прагматичному ракурсі, при цьому вчений зазначає, що керується прагматикою як «сферою лінгвістики, що вивчає ефекти комунікації» [Hannot 2009, с. 87].

Таким чином, з теорії, ми знаємо що дисфемізм - це «навмисне використання грубих, вульгарних, стилістично знижених (іноді нецензурних) слів та зворотів з метою висловлення різко негативної оцінки або створення експресії в тих випадках, де можливо стилістично і емоційно нейтральне вживання» [Popescu 2018, с. 187].

Проведені дослідження з метою аналізу дисфемізмів можна розподілити за такими напрямками: стилістичне походження дисфемізмів - розмовні, емоційно-оціночні слова і вирази, що дозволяє сформувати сприйняття об'єкта як підозрілого і небажаного, кваліфікувати його так для того, щоб викликати неприязнь або огиду [M. Popescu 2018, с. 190]. Наступним напрямком дослідження дисфемізмів є їх функціонування, їх використання мовцем не через звику або в результаті втрати емоційного контролю над мовною поведінкою, а в якості навмисних заміन, більш прийнятних в даному контексті виразів, з метою досягнення мети комунікації більш ефектним і швидким способом [Булгакова 2012, с. 151].

Варто відзначити що, аналіз функціонування дисфемізмів привів вчених до думки, що їх вживання корелює з особливою риторичною стратегією - стратегією мобілізації громадської думки [Тульнова 2010, с. 45]. Стратегія мобілізації вживається тими особами, метою яких є зміна чинного стану справ.

При цій стратегії події представляються в драматичному вигляді, а положення як жахливе, що вимагає рішучих дій. Ця стратегія «шукає винних», використовуючи негативно-оцінні номінації [Михальська 1996, с. 151]. Дане явище призводить до одного з таких головних прагматичних ефектів як пейоративний вплив. Пейорація - негативна, емоційно-навантажена експресивна оцінність. Лінгвістична пейорація включає: якісно-ціннісне зниження характеристики денотата, в якому виділяються негативні ознаки; приниження об'єкта оцінки за допомогою нешанобливості форми, що підкреслює неприйняття негативного боку; інтенсифікацію негативності. Як показують дослідження, негативно-оцінні засоби спрямовані на досягнення ілюктивного ефекту і сприяють вираженню іронії, глузування, сарказму, гніву, обурення, загрози, розчарування, невдоволення [Тульнова 2010, с. 95].

Активне вживання пов'язано здебільше з позамовними факторами. У якості обґрунтування цього факту вчені вбачають психологічні фактори: людина схильна в першу чергу помічати негативні характеристики оточення, вважаючи, що вони можуть становити небезпеку [Турецькова 2011, с. 5].

Стосовно питання оцінної лексики, не можна залишити поза увагою таке поняття, як інвективна лексика. Експресивно-оціночна лексика вживається для реалізації експресивної і прагматичної функцій мови, оскільки відбиває емоційне ставлення адресанта до дійсності, до змісту або адресата висловлювання; а інвективна лексика реалізує інвективну функцію мови і висловлює особливий комунікативний намір адресанта - інтенцію принизити або образити адресата [Кочергина 2016, с. 8-10].

Найвідоміша типологія інвективної лексики була розроблена авторами «Поняття честі і гідності, та ділової репутації» [Симонова, Горбаневский

2004]. Відповідно до цієї теорії, вчені відносять явище дисфемії до інвективної лексики та виділяють наступні розряди:

а) слова і вирази які з самого початку позначають антигромадську, соціально засуджуючу діяльність: *bandit, escroc*;

б) слова з яскраво вираженим негативним забарвленням, що становить основний зміст їх вживання: *raciste, ennemi du peuple*;

в) назви професій, що вживаються в переносному значенні: *bourreau, boucher*;

г) зоосемантичні метафори, що відсилають до назв тварин: *jument*;

д) дієслова з «засуджуючою» семантикою або навіть з прямою негативною оцінкою: *emprocher, chiper, rafler*;

е) слова, що містять у своєму значенні негативну, причому вельми експресивну оцінку будь-чєї особистості: *canaille, salaud, gueuse, salope*;

Слід також зазначити, що за результатами проведених досліджень вченими дисфемізи у публіцистичних статтях є засобом створення експресивності, оцінності та підпорядковані комунікативні задачі впливу на формування думки про об'єкт, тобто направлено на те, щоб читач зрозумів і прийняв точку зору автора як найбільш вірну [Бойко 2006, с. 6]. Вплив є індивідуально обумовленим (автор статті виступає від свого імені, позиціонуючи себе як особистість зі своєю власною думкою) і виявляється експліцитно - читач реагує на відкриту оцінність (закладену в прагматику дисфемізмів) [Бойко 2006, с. 9]. Так само дисфемізи є ефективним засобом привернути увагу найбільшій кількості читачів при освітленні традиційно табуованої тематики: тема інтимних відносин, смерті, злочинів. При цьому відбувається апеляція не до інтелектуального осмислення, а до чуттєвого сприйняття, пов'язаного з емоційними переживаннями. Саме здатність залучити емоційний фон сприйняття є головною характеристикою використовуваних в даному типі тексту дисфемізмів [Бойко 2006, с. 15-18].

Деякі лінгвісти вважають, що дисфемізи, являють собою окремі мовні категорії, що мають ряд ознак, таких як: погіршення денотата (в свідомість

адресата повинна виникати асоціація з об'єктом дисфемізації незалежно від ступеня дисфемізації мови). Крім цього, дисфемізми також мають контекстуальний характер, і поза контекстом представляють табуйовані мовні явища; маючи експресію, оцінну характеристику, вони неодмінно несуть в собі емоційний компонент значення; характеризуються негативними оцінками зі значеннями зверхності, несхвальності, зневажливості [Пастухова 2014 с. 4-8].

Якщо розглядати функціонування дисфемізмів в політичному дискурсі, то, безумовно, базовою ознакою буде погіршення конотації, викриття, приниження з метою впливу на громадську думку. «Громадське призначення політичного дискурсу полягає в тому, щоб вселити адресатам - громадянам спільноти - необхідність «політично правильних» дій і / або оцінок» [Демьянков 2009, с. 41]. Саме тому дисфемізми як не можна краще справляються зі своєю основною функцією - передача цілеспрямовано спотвореної в емотивному плані інформації з метою вплинути на суспільну свідомість.

Таким чином, дисфемізм це словотабу або перифраз його лексичної одиниці, використання якої дозволяє інтенсифікувати негативний прагматичний ефект висловлювання. Провідним критерієм тут виступає прагматична установка використання - прагнення пейоративно впливати на адресата, експліцитно висловити своє негативне емоційно-оціночне відношення. Дисфемізмом також є експресивний, емоційно заряджений засіб вираження, тому що негативні сторони буття сприймаються людиною набагато гостріше, ніж позитивні, що сприяють комфорту чинники, які зазвичай розглядаються як природні, нормальні. Дисфемізми зачіпають емоційну складову особистості, тому завжди затримують увагу реципієнта, та не залишаються непоміченими.

Наступним етапом дослідження буде аналіз співіснування двох груп слів, які актуалізують різні протилежні прагматичні функції у дискурсі.

1.3 Залежність ступеня евфемізації і дисфемізації мови від соціальних факторів: співіснування лінгвістичної нечемності та лінгвістичного табу

Слід зазначити, що ступінь процесу евфемізації і дисфемізації мови реалізуються у вигляді двох протилежних тенденцій - детабуізації, тобто зняття табу, і табуізації, накладанні нових заборон. Тобто зміни в системі табу реалізуються як в порушенні заборонних норм, так і в процесі створення нових.

Кожне суспільство, кожна мова містить в собі теми, які знаходяться під заборонаю. Дані теми включають слова, які не можна згадувати в соціумі в силу їх негативної конотації. Теми, що знаходяться під заборонаю, зачіпають такі сфери діяльності, які розглядалися як особливі, заборонені, сакральні, таємні з найдавніших часів. З метою заміни таких слів, мовець вдається до мовних евфемізмів. В даний час можна спостерігати процес змін в заборонних нормах інституційних видів дискурсу. Так, наприклад, в сфері обслуговування забороненим є ряд тем. Наприклад, прагнення підвищити привабливість деяких непрестижних професій або приховати негативне враження, вони позначаються «прямим» найменуванням роду занять, наприклад: *un balayeur - un technicien de surface, une femme de ménage - un (e) technicien (ne) des sols, une employée de maison - agent de la maison, agent de propreté; la secrétaire спочатку замінювали l'assistante de direction, a nomim - la collaboratrice personnelle;*

Аналізуючи соціальні причини лінгвістичних явищ, що досліджуються у даній роботі, вчені зауважують, що деякі нові заборони значною мірою викликані процесом глобалізації, поширюються як концепт «толерантність», демонстрацією чого в комунікації є політкоректні евфемізми, які називають національну або етнічну приналежність. Толерантність змушує сучасне суспільство взагалі відмовлятися від прямих номінацій неприємних явищ [Тульнова 2010, с. 177]. Прикладом можуть слугувати наступні евфемізми у французькому суспільстві: *technicienne de la surface (balayeuse), revers, crise (défaite), MST (maladies sexuellement transmissibles à la place de vénériennes), SDF*

(*sans domicile fixe qui remplace clochard*), *IVG (interruption volontaire de la grossesse au lieu d'avortement)*).

У мові завжди існує тенденція до уникнення соціальних фактів, що бентежать свідомість і до поблажливості стосовно соціально негативних явищ [Guilleron, 2010 с. 17].

Одна зі сфер, яка стала дуже чутливою до прямих номінацій - це расизм і його конкретний варіант - антисемітизм. Расизм і антисемітизм дійсно довгий час (досі) були темою для багатьох жартів. Наприклад, велика кількість расистських або образливих номінацій були поширені без особливих проблем. «*Crouille*», «*melon*», «*raton*» - образливе позначення арабів, та «*youpin*», «*youtre*» - євреїв. Проте зараз, в епоху «толерантності», ризик пожартувати на цю тему може обернутися осудом та зневагою.

Мачизм, знецінення жінок – друга сфера, яка більш схильна до використання евфемізмів. Як приклад, фемінізація назв професій призвела до ряду неймовірних протиріч. Але ці протиріччя є симптомом зміни менталітету в суспільстві або, принаймні, прагнення до змін, яке несуть як жінки, так і чоловіки. В цій дискусії важлива не чоловіча / жіноча опозиція, а опозиція між прогресивними і не прогресивними людьми (тими, хто виступав проти контрацепції, абортів і т.п). Один із випадків який яскраво демонструє ці протиріччя – це покарання французького депутата та реакціонера за його впертість та небажання звернутися до президента використовуючи фемінітив «*Madame la présidente*» [Sablayrolles 2017, с. 10-12].

Серйозні хвороби та смерть, завжди були та є дуже табуйованими темами, які складають лексичні галузі, в яких найвищим є панування евфемізмів та дисфемізмів. Короста («*la gale*») – ганебна хвороба, позначається евфемізмом «*la charmante*», та дисфемістичними виразами «*la gratte*», «*la grattouse*», «*la gratouille*», «*la gratelle*», «*la frotte*». «*Faucheuse*», «*camarde*», «*lâcher la rampe*», «*dévisser son billard*» - вирази що позначають слова «мертвий», «вмирати».

Який би не використовувався мовний реєстр, у французькій мові існує безліч стратегій, які допомагають обходити табу, пов'язаних зі смертю [Goudaillier 2017, с. 71-74].

Політика – четверта сфера в якій функціонують безліч табу на теми, які можуть здаватись образливими та неприємними. Проте наразі, евфемістичні вирази які націлені «пом'якшувати» реальні події, використовуються частіше з метою маніпуляції та мають на меті приховати суворі резонанси політичної, соціальної та економічної реальності та представити громадськості іншу перспективу, у стилістичному пакуванні, яке притягує публіку, не точним розумінням денотативного тлумачення фактів: *Crise économique* → *récession*; *Guerre* → *conflit, intervention (armé/e)*; *La Guerre du Golfe* → *La Tempête du Désert*; *Les ghettos (zones dangereuses à parcourir dans une ville)* → *les zones sensibles*; *Les victimes de la population civile* → *dommages collatéraux*; *Mise en chômage* → *restructuration d'entreprise*; *Révolutions dans certains pays arabes* → *Le Printemps arabe*; *Pays pauvre ou en cours de développement* → *pays (économie, marché) émergent(e)*.

Табу, що спрямоване на збереження особистої гідності. Говорячи про цю категорію табу, ми маємо на увазі мету: уникнути враження, що світ - це нещастя, біль і несправедливість. Мета ж евфемізмів на цьому етапі - зменшити емоційний вплив на особистісному та соціальному рівнях [Popescu 2018, с. 138].

Наприклад: *Asile* → *établissement de soins spécialisés pour les retraités, maison de retraite*; *Orphelinat* → *maison des enfants* → *centre de placement*; *Personne (famille, zone) pauvre* → *personne (famille, zone) défavorisé(e)*; *Personne avec un handicap (surtout psychomoteur), handicapé* → *personne à mobilité réduite*; *Raclée* → *violence domestique*; *Viol* → *abus sexuel*; *Personne battue* → *victime de la violence (domestique)*.

Наслідком детабуїзації певних тем є зняття обмежень на використання табуїзованих мовних одиниць. Мовне табу є «забороною на вживання певних слів, викликане в основному соціальними факторами: етикетом, цензурою,

ступенем тактовності» [Рутер 2003, с. 67]. Одним з найбільш очевидних проявів детабуїзації в мовній сфері є зняття заборони на вживання інвективної лексики.

Виходячи з тезису, що останнім часом спостерігаються як вербальні, так і невербальні форми детабуїзації, ми звертаємо увагу на те, що одна з яскравих сфер невербальної поведінки, де в даний час спостерігається порушення традиційних заборон - є взаємини між статями. Також в останні роки можна помітити тенденцію до беззаконня використання інвективної лексики, зокрема що стосується поведінки, яка порушує кодекси суспільної норми. Насправді словесні образи та провокації множилися та розвивалися за своєю природою. Наприклад, поява та неймовірне розповсюдження виразу «*nique ta mère*», що з'явився лише кілька десятиліть тому, це велика образа, атака на одну з найутвердженіших соціальних цінностей, повазі до сім'ї та особливо до того, хто подарував нам життя. Немає сумніву, що це являє собою постійну агресію і словесне насильство.

Парадоксально, але у випадках, коли чоловіка ображають за його чоловічу сутність, то його називають «жіночими» інвективами: *gonzesse, femelette, sans-couilles*. Інший варіант «чоловічих образ» - звинувачення в «не справжності», пасивності, жінкоподібному вигляді, в протиставлення «правильної маскулінності» з традиційною сексуальною орієнтацією: *pédé, enculé, tapette, tante*.

Образи жінок мають інший характер. Якщо чоловіка найчастіше звинувачують у відсутності чоловічих рис і переважання жіночих, то жінці не ставиться в провину зайва мужність (що було б логічно). Навпаки, підкреслюється їх аморальні жіночі характеристики: *putain, salope, gouine*.

Детабуїзація також відбувається в релігійній сфері, що відбиває інтенсивний процес профанації сакрального. В останні роки релігійні табу зосереджуються більш на образах, ніж на словах. Наприклад, не сатиричний тижневик «*Charlie Hebdo*», розмістив на рекламних плакатах, розп'яту жінку замість Христа, щоб зосередити увагу на низькому та незначному місці, яке

надається жінкам в католицькій церкві та з мачизму цього закладу (домінування над жінками та зверхньо-зневажливого ставлення до них). [Sablayrolles 2017, с. 13-14]. Богохульства: «*Va au diable! Que Diable t'emporte!*» - дана категорія хоч і присутня у французькій мові, але не має такого значення і вживаності, як в російській чи українській. Це можна пояснити відмінністю в ментальних установках і в цілому меншою релігійністю французького суспільства.

Новим видом детабуізації є спосіб вживання ненормативної лексики в інтернет-комунікації, оскільки сучасні технології дозволяють майже «безболісно» обійти вимоги пристойності (політичної коректності, логіки). Зниження обмежень в діяльності ЗМІ також проявляється в демонстрації насильства: стали звичними сцени насильства в кіно і на телебаченні. Соціологічні дослідження показують, що «в середньому на одну годину телетрансляцій доводиться 4,2 сцени насильства і еротики. Тобто кожні 15 хвилин глядач бачить на екрані акт агресії, насильства або еротичну сцену. Такі дисфемізми як: *imbécile, abruti, arriéré, crétin, idiot, sot* вільно існують в інтернет-комунікації. Особливу групу слів зі значенням «дурень» складають інвективи, ставиться в провину зайву довірливість людини, якого легко обдурити: *gaudiche, jocrisse, gobe-mouche* [Гусейнов 2008].

Спостереження показують, що зміни, що відбуваються в системах табу різних культур, пов'язані з глобальним процесом емансипації - «звільнення від залежності, підпорядкованості, гноблення, забобонів». Згідно з З. Бауманом, сучасна епоха поставила свободу на перше місце в списку своїх цінностей. Підтвердженням цьому є апеляція до концепту «свобода», що найбільш часто виявляється при аргументації на користь порушення табу [Бауман 2008, с. 45].

Заборона слова в мові є актом волі, але його використання іноді суперечить соціальній ідеології, яка є усвідомленим вживанням певних слів. Слово набуває значення іншої реальності: прийняти нове слово - прийняти нову існуючу реальність. Таким чином, процеси евфемізації та дисфемізації нерозривно пов'язані з процесами табуізації і детабуізації та змінами

соціальних цінностей суспільства. Тенденція до зняття мовних табу обумовлена загальною тенденцією культури до використання зниженого стильового реєстру: жаргонних, інвективних і вульгарних слів та виразів. Процеси табуізації стосуються в основному предметних областей, пов'язаних з расовими, національними, гендерними, віковими, фізичними характеристиками індивіда.

1.4 Фактори варіативності «мовних заборон» в дискурсі

На основі висновків зроблених в попередньому пункті, можна заявити що до сучасних «мовних заборон» ми відносимо слова, які називають осіб, виходячи з таких факторів, як культура, сексуальна орієнтація, етнічна приналежність або інвалідність.

Зупинимося докладніше на такому факторі варіативності як соціальна рівність. У 1978 році лінгвіст Марина Ягелло опублікувала збірку «*Les mots et les femmes*». Цей нарис соціолінгвістичного підходу до статусу жінки, чії ідеї допомогли підвищити обізнаність про зв'язки між мовою та статтю. Лінгвіст підкреслила: «...ставлення індивіда до мови проходить через його відношення до суспільства /.../ та серед всіх факторів варіативності, необхідно звернути увагу на статеву диференціацію» [Yaguello 2002, с. 7-8].

Важливо помітити що вчена зосереджує увагу на лінгвістичних формах, що виражають дискримінацію жінок, та на формах евфемізації, які мають на меті нейтралізувати чоловіче домінування за допомогою використання нейтральних форм. Ці вимоги до переформулювання, виходять із такого фактору варіативності як соціальна та гендерна рівність.

Починаючи від гендерної дискримінації в суспільному житті до гендерної дискримінації у всій мові, все вказує на підтвердження складності дебатів щодо гендерних питань у сучасному соціальному, політичному та правовому дискурсі, до якого звертаються міждисциплінарні сфери.

З точки зору використовуваних термінів, для вирішення цієї соціальної потреби, яка зростає в міру того як жінки набирають більшість у здобутій вищій освіті (56% жінок у 2003 р.), використовується поняття паритету або гендерної рівності [Vittoz 2009, с. 61-68].

Стосовно нашого дослідження особливий інтерес представляють політкоректні евфемізми, створені за принципом гендерної ввічливості і усувають прояви сексизму (як форми дискримінації) в мові. Саме політкоректність сприяла подоланню гендерної асиметрії в мові за допомогою численних евфемізмів, створених за прагматичного принципу ввічливості та знижують статеву дискримінацію.

Перш за все, увагу варто звернути на саме поняття «*féministe*». В очах більшості людей це поняття втрачає силу. Тому в даний час простежується тенденція евфемізувати це поняття в поняття «*égaliste*» («той, хто зрівнює»), в якому і простежується суть даної течії. Зауважимо, що часто гендерно-нейтральними евфемізмами, позначають назви осіб за професією, які не тільки підвищують статус жінки, а й сприяють підвищенню професійного статусу людини незалежно від її статі (в силу своєї нейтральності, відсутності індикатора статі). Мотивом для евфемізації найменувань деяких професій є не тільки вказівка на стать, яка міститься у назві, але і їх не престижність, з точки зору даного соціуму, що передбачає низьку оплату праці, невисокий рівень соціального стану. Наприклад, евфемізм «*surveillant de premier niveau*» замінив «*contremaître*» (старший робочий). Аналізуючи такого роду евфемістичні одиниці, ми можемо також відзначити і облагороджувальну функцію гендерно-нейтральних і політкоректних найменувань. Замінюючи денотат, евфемізми не тільки позбавляють лексему «сексистського» підтексту, а й підвищують статус мало-престижних професій в очах суспільства.

Відзначається, що лексичні одиниці жіночого роду відрізняються загальним семантичним значенням більш низького соціального статусу, ніж відповідні одиниці чоловічого роду. Так Є.П. Сенічкіна відзначає наявність негативної конотації в вираженні - «*frapper comme une fille*» (битися як

дівчисько), коли мова йде про представника чоловічої статі, а намір мовця – образити [Сеничкина 2006, с. 91]. У генералізованих конструкціях використовується займенник *il*, а не *elle*. Наприклад: *Si une personne veut être riche, il doit travailler dur*. Таким чином, вибудовується ціла система лексичних одиниць, що мають гендерно-нейтральний характер.

На основі вищезазначеного в даному розділі, ми можемо зробити наступні висновки: одним з основних факторів функціонування евфемізмів в мові є створення гендерно-нейтральних і політкоректних найменувань, які своєю чергою, дозволяють не тільки нейтралізувати гендерну складову, але і усунути гендерну нерівність в мові.

1.5 Методи аналізу функціонування евфемізмів і дисфемізмів

В рамках цього пункту, нашим завданням є аналіз підходів і методів аналізу евфемізмів і дисфемізмів у сучасній лінгвістиці. Варто зазначити що підходи до вивчення евфемізмів, варіюються від мови як соціального феномена, до мови як комунікативного явища. В ході проведеного дослідження було встановлено, що евфемізм розглядають як риторичну, комунікативну фігуру, та як лексичний знак.

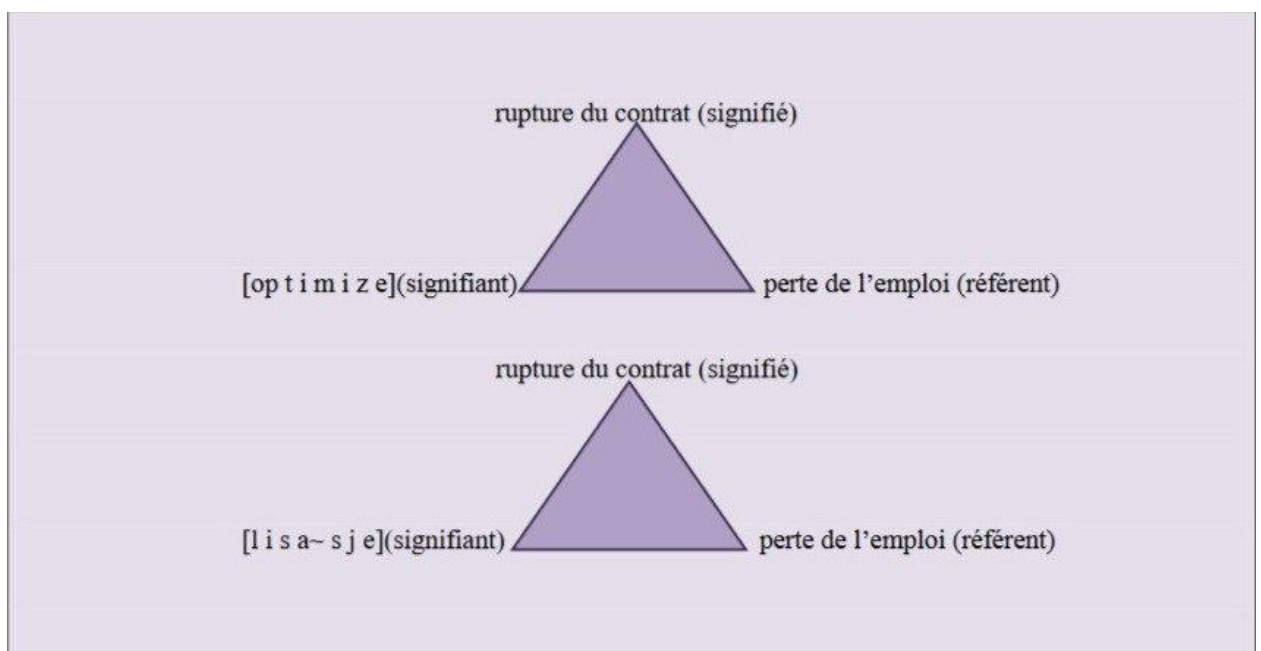
Жак Дюбуа у своїй книзі «Загальна риторика», зазначав: «Можна відзначити, що підходи до вивчення евфемізму варіюються в залежності від мови як соціального феномена, як чисто дискурсивно-стилістичного прийому до комунікативного феномена. Що пов'язує ці позиції, так це сприйняття евфемізму як методу інтенсивності мови для пом'якшення, виключення негативної та обтяжливої семи з вимогою дотримання звичаїв суспільства або соціальної групи» [Dubois 1970].

Евфемізм як інформативна і комунікативна мовленнєва одиниця виконує прагматичну функцію, а саме факт евфемізації вписується в колективне уявлення і відповідає, вимогам, які висунуті мовною спільнотою у відносинах між комунікантами.

Евфемізм також розглядають як лексичний знак (*signe linguistique*), який характеризується як ціле, що є результатом асоціації термінів позначуюче (*signifiant*) і позначуване (*signifié*) і ця асоціація можлива, оскільки більшість носіїв говорять про те, що те чи інше позначуюче відбиває те чи інше позначуване. Наприклад, як слово *licenciement*, що є позначуваним, як правило буде асоціюватися з його позначуючим «розрив трудової угоди від імені роботодавця». З якоїсь причини (соціальної, політичної, економічної і т.д.), *licenciement* (референт) стає забороненим словом, отже, знак звільнення (*signe licenciement*) також стає «табу». Щоб пом'якшити реакцію на позначувальне «розрив трудової угоди від імені роботодавця», необхідно запропонувати інший лінгвістичний знак, семантика якого містила б меліоративну сему. Цією заміною стало слово *optimisation* і може бути відразу визнаний як евфемізм, в тому випадку якщо носій не розпізнає, відношення, що містять натяк, між цими двома знаками. Для того щоб краще зрозуміти цю ідею, можна розглянути наступну схему у вигляді трикутника Огдена і Рішара - замінивши знак *licencié* знаком *optimisé* в наступному викладі: *Pour parvenir à semiracle, le ministère a optimisé la gestion du personnel, jusqu'ici trop dispendieuse*.

Схема 1.1

Трикутник Огдена і Рішара

В цьому випадку потенційно евфемістичний заміник дійсно евфемістичний, бо кожен з двох знаків має своє власне позначуване яке відноситься до власного референта і, отже, інформаційна функція мови «скомпрометована». Такий стан характерний, коли носій не розпізнає, апліозоване відношення між забороненим знаком і його потенційно евфемістичним заміником. Іншими словами, потенційно евфемістичний заміник - це лінгвістичний знак, який має таке позначуюче, яке не зважає на негативне значення референта (*licenciement*). Отже, якщо носій не розпізнає цей натяк і визнає нове позначуюче (*optimisation*), тільки тоді можна говорити про евфемізм. У цьому випадку носій отримає неправильне уявлення «скомпрометованого положення» через його нездатність встановити відповідний зв'язок між позначуючим, позначуваним і референтом. Якщо ж йому все-таки вдається розпізнати натяк між забороненим знаком і його потенційно евфемістичним заміником, це призводить до помилкової евфемізації [Rucella 2014, с. 45-46].

На сьогоднішній день, актуальною залишається проблема вивчення дисфемізмів в зв'язку з відсутністю робіт, що сприяють формуванню чіткого уявлення про методи, способи і шляхи дослідження дисфемізмів. Не до кінця також вивчені семантичні особливості дисфемізмів, зміни дисфемістичного потенціалу сучасної лексики. Однак протягом декілька років вченими були встановлені базові методи дослідження функціонування дисфемізмів.

Ці методи дослідження охоплюють: метод компонентного аналізу (для дослідження лексичних значень дисфемізмів і суміжних з ними одиниць); дескриптивний метод (для інтерпретації семантико-стилістичних та функціонально-прагматичних особливостей дисфемізмів); операції класифікації та систематизації (для класифікації дисфемістичних одиниць за функціонально-прагматичними розрядами); метод структурного аналізу (для визначення характерних особливостей структури певних груп дисфемізмів); дефініційний аналіз (з метою формування дисфемістичних ланцюжків на основі порівняння лексикографічних визначень дисфемізмів у словниках у

різні періоди розвитку мови); метод підрахунків (для виявлення кількісного та відсоткового співвідношення дисфемізмів в окремих функціонально-прагматичних розрядах та способів їх творення) [Манютіна 2004].

На думку Н.А. Резанової, причиною маловивченості дисфемізмів є «етична ненормативність явищ цього роду». Всупереч тому, що дисфемізми широко поширені в розмовній мові, їх вживання в стандартній літературній мові заборонено, що непрямим чином впливає на їх дослідження. Таким чином, найбільш суттєві аспекти даного явища не беруться до уваги, а саме «Прагматика дісфемії - причини, які спонукають до вживання дисфемізмів, їх соціально- історичні та психологічні передумови » [Резанова, 2008, с. 3].

Згідно думки Т.В.Матвеевої, дисфемізми можна визначити як різкі, знижені, грубі, нетактовні, непристойні слова і вирази; їх використання передбачає умисел, навмисне використання; дисфемізми є емоційною формою вираження оцінки; дисфемізми є стилістично маркованим; в ролі дисфемізмів виступає нецензурна лайка; мета використання дисфемізмів - дискредитація мовного партнера; результати, до яких призводить використання дисфемізмів, - порушення постулатів мовного спілкування, твердження цинізму відносин; дисфемізми порушують коректність спілкування, а тому для деяких культур є з етичних позицій неприйнятними [Матвеева Т.В. 2003, с. 432].

Виходячи з цього можна казати про те що дисфемія – явище дискурсивно-контекстуальне: слово стає дисфемізмом тільки в певних умовах дискурсу, будучи зниженою, табуованою або нейтральною лексикою поза контекстом.

Попри факт, що останнім часом лінгвісти значно частіше згадують про існування дисфемізмів (наприклад, дослідження В.І. Жельвіса, О.А. Ставицької, Г.Ч. Гусейнова), вчені розглядають дисфемізми переважно як елемент інвективної лексики, яка визначається як навмисне перекручування слів з метою надання їм грубого інвективного значення [Жельвис В. И. 2000, с. 194-206].

Оскільки поява дисфемізмів - свідчення певної комунікативної стратегії, а саме, уникнення існуючих табу і цензури на вживання ненормативних слів,

дисфемістичні номінації, до яких вдаються ЗМІ, служать для створення нових соціальних установок, зміни стереотипів і таким чином свідчать про еволюцію в моделях сприйняття. У зв'язку з цим вважаємо доцільним продовження дослідження дисфемії у соціально-психологічному аспекті, та з використанням дескриптивного методу, методу контекстуального аналізу з спостереженням слів в типових контекстах мови і виявленні їх взаємовпливів та методу суцільної вибірки з французьких статей, які ми детальніше розглянемо у практичній частині.

В рамках (дослідження теоретичної частини) нашого наукового дослідження було отримано матеріал, аналіз якого дозволив зробити висновок, що явище евфемії та дисфемії розглядалося досить широко як закордонними так і вітчизняними лінгвістами. Попри всю важливість робіт названих дослідників, єдиної сформованої думки на рахунок трактування самого поняття ми не виявили, в першу чергу це пов'язано з необмеженою кількістю лексико-граматичних форм, семантичних варіацій, а також різними підходами до вивчення даних феноменів. Ці форми варіюються в залежності від мови як соціального феномена, як чисто дискурсивно-стилістичного прийому до комунікативного феномена. Досить часто евфемію та дисфемію розглядають як: риторичну, повідомляючу та комунікаційну фігуру, лексичний знак та як формальну неологію. Резюмуючи дослідження щодо розуміння цих термінів, визначаємо наступне, евфемізм-являє собою лінгвістичне явище, яке володіє семантичною безпосередністю і використовується в якості альтернативи або заміни негативному, слову або виразу, для уникнення комунікативного дискомфорту і з метою камуфляжу, приховування і маніпулювання суспільною свідомістю.

Процес евфемізації безпосередньо пов'язаний з процесом номінації й в силу певних соціальних, культурних, етнічних, психологічних причин оновлення номінації диктується потребою суспільства пом'якшувати сутність того явища, яке в рамках тієї або іншої соціальної групи є недоречною і не пристойною. Евфемізму вдається пом'якшити негативні конотації антецедента

завдяки семам з розмитою, широкою семантикою в сигніфікативному шарі, і так само завдяки скороченню частини інформації в мовній одиниці. Сам ефект пом'якшення є далеко не єдиною метою евфемії. Камуфляж, вуалювання істотності справи, маніпуляція, приховування інформації призначеної для певного адресата, так само становлять великий інтерес для нашого дослідження. Мету яку ставить перед собою мовець безпосередньо залежить від функцій евфемізмів: заміна неприйнятних, грубих, заборонених, тематично стигматичних, некоректних антецедентів, мінімізація неприємних подій, вуалювання фактів дійсності, нейтралізація забороненого денотата та ін.

Також слід зазначити що одним з основних факторів функціонування евфемізмів у сучасній мові є створення гендерно-нейтральних і політкоректних найменувань, які дозволяють нейтралізувати гендерну складову і усунути гендерну нерівність в мові та в суспільстві.

Ми також звернули увагу на те, що явище евфемії являє собою багатогранне явище яке має в своїй природі 3 взаємопов'язаних аспекти: соціальний, психічний і власне лінгвістичний і констатували що у спробі уникнути негативного змісту, що трактуються тим чи іншим соціальним фактором яке не відповідає реаліям і дійсності для індивіда, спонукає його шукати меліоративну заміну прямої номінації й ця заміна буде мати ефект емоційного стимулятора, оскільки чим сильніше асоціації між ім'ям і предметом в мозку людини, тим сильніше вплив слова на нервову систему.

Дисфемізм функціонально протиставляється евфемізму: дисфемізми експресивно передають негативну оцінку дійсності мовцем, дискредитуючи опонента і завдаючи йому моральну шкоду, аж до образи, таким чином, він повідомляє агресію з боку адресанта; в той час як евфемізм спотворює, маскує справжню сутність означуваного і тим самим служить пом'якшувальним засобом. Дисфемізми - це стилістично марковані, знижені, конотативні, емотивні, пейоративні, депретативні й негативно оцінні слова та вирази, це

механізм створення стилістичного ефекту, моделі мови, що має «особливе видільне експресивне забарвлення».

Таким чином дисфемізми є кумулятивним лінгвістичним феноменом, що вбирає в себе будь-які лексичні одиниці мови, які реалізують або змінюють свою семантику в негативній соціокультурній комунікації. До складу цієї лексики входять, в першу чергу, так звані, «знижені» (вульгарні, жаргонні, пейоративні) лексичні одиниці, що порушують мовні літературні норми і вживаються в усіх типах комунікації і у всіх дискурсах з метою досягнення певного комунікативно-прагматичного ефекту. Особливу категорію дисфемістичної лексики становить інвективна лексика, використання якої інтенсифікує процеси комунікації і досягнення перлокутивного ефекту. Також дисфемізми багатофункціональні і служать, перш за все, засобом репрезентації негативних інтенцій і емоцій учасників комунікації. У комунікативному процесі вони активізують прояви вербальної агресії, девалоризації, насильства, зниження статусу адресата, маніпуляції свідомості та поведінки комунікантів.

Дисфемізми тісно пов'язані з явищами вербальної агресії, вербальної образи, з конфліктною комунікацією, соціально-статусною конкуренцією, девалоризацією особистості і соціальних інституцій, учасників комунікації й образів персонажів.

Функціонування евфемізмів та дисфемізмів залежить головним чином від соціальних факторів. Нам вдалось встановити наступні теми-табу: релігія, політика, національні питання, толерантність, які реалізуються в появі евфемізмів. Щодо детабуїзації мови, основними темами для поширення інвективної лексики є: релігія, інтернет-комунікація, суспільні норми та політика.

РОЗДІЛ 2

КОМУНІКАТИВНІ ІНТЕНЦІЇ ЕВФЕМІЗМІВ І ДИСФЕМІЗМІВ В ТЕКСТАХ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

2.1 Структурно-семантичні характеристики евфемізмів і дисфемізмів

З точки зору структурного розмаїття евфемізмів найбільшого поширення набувають перифрастичні евфемістичні словосполучення. Найбільш поширені лінгвістичні моделі побудови евфемізмів відповідають стандартним словотворчим моделям сучасної французької мови.

Евфемізмами можуть бути слова, словосполучення та речення. Особливий інтерес являють собою евфемістичні субститути, які є синтаксичними конструкціями, які утворюються за допомогою з'єднання двох або більше знаменних слів та які служать засобом номінації, позначаючи предмет, явище, якість. Евфемізми-словосполучення складаються з головного компонента і залежного, який уточнює, конкретизує головний компонент. Залежно від головного компонента евфемізми бувають: субстантивні, ад'єктивні, дієслівні і прислівникові. Евфемістичні словосполучення утворюються головним чином на основі перифразу.

Серед морфологічних та лексичних процесів, що беруть участь у формуванні евфемізмів, можна виділити:

- скорочення: *MST (maladies sexuellement transmissibles à la place de vénériennes)*, *SDF (sans domicile fixe qui remplace clochard)*, *IVG (interruption volontaire de la grossesse au lieu d'avortement)*;
- запозичення: *seniors* (для людей похилого віку), *baby blues* (післяпологова депресія), *escort girl et call girl* (повія);
- перифраз: *personne de petite taille* (карлик), *technicien de surface* (підмітальна машина), *longue maladie* (рак);
- фонічні деформації: *merdouille (pour merde)*, *purée ! (au lieu de putain !)*;
- еліпси: *quartiers (chauds)*, *jeunes (délinquants)*;

- лексичні заміни: *milieux défavorisés (pauvres), dommages collatéraux (mort de civils), affaire (scandale), intervention (guerre), flexibilité (baisse)*;

- абревіатури з використанням лише ініціалів, за якими слідує крапка або еліпси: *il est plus c... que la moyenne (con)*;

Так само у структурному плані, картина евфемістичних та дисфемістичних заміни досить однорідна. Евфемізми та дисфемізми мають цільнооформлену і різнооформлену структуру, представлену в обох випадках: дієсловами, іменниками і прикметниками, та у різнооформленій структурі, це - словосполучення фразеологічного і нефразеологічного типу. Більшого поширення, отримали евфемістичні та дисфемістичні одиниці фразеологічного типу. Даний факт, ймовірно, пов'язаний з образним, описовим характером фразеологізмів, що є важливою обставиною для створення евфемістичних та дисфемістичних заміни, що належать до одиниць непрямой номінації [Pospeih 2005, с. 164-165].

З точки зору семантики, в основі утворення евфемізмів лежить завищення слова в порівнянні з поняттям. При вживанні евфемізму створюється невідповідність між словом і поняттям, в результаті чого слово стає в оціночному відношенні вище, ніж поняття. «Непряме позначення в психологічному плані виражається у встановленні асоціативних зв'язків між денотатом, пряме позначення якого табується, і денотатом, з яким створюється асоціація. Наявність останнього - обов'язкова умова евфемії» [Кацев 1981, с. 140-148].

Евфемістичне найменування здатне пом'якшити негативні конотації прямого найменування завдяки змісту в своєму денотаті сем, з дещо розмитою семантикою, а також позитивних конотацій. Названий ефект досягається також в силу семантичної редукції евфемізму (під семантичною редукцією розуміється скорочення частки інформації в мовній одиниці, скорочення числа її диференціальних ознак в порівнянні з одиницею, яка піддається ситуаційній заміні). Вважається, що механізм евфемізації пов'язаний або з редукцією, або зі зміною статусу сем, що мотивують негативну оцінку.

Основною характеристикою семантичних відносин всередині дисфемістичного висловлювання визнається, звуження семантичного значення слова, а саме надання конотативного компонента негативної оцінної, при цьому денотат (нейтральний або пейоративний) залишається незмінним. Також слід зазначити, що семантичним способом функціонування дисфемізмів в сучасній французькій мові є семантичний зсув, що виявляється в метафоричних і метонімічних перенесеннях.

Виходячи з вищесказаного, структурно дисфемізми можна представити у наступній схемі:

1. Дисфемізми особистісного порядку: пониження моральної гідності і якостей, девалоризація характерологічних рис, негативна оцінка розумових здібностей, фізичні характеристики, девалоризуючі комунікантів.

Наведемо кілька прикладів: так, вживаючи дієслово «*licher*» замість нейтрального «*boire*», комунікант підкреслює «тваринну» сутність опонента, який не «п'є», але «лиже», як собака або кішка. До цієї ж категорії відносяться і численні слова і вирази із загальним дисфемістичним значенням – «негідник», «мерзотник»: *gredin, vaurien, brigand, canaille, crapule, voyou*. Відсутність поваги передається такими дисфемізмами, як грубість, безцеремонність: *mufle, goujat*.

Найчастіше дисфемістичне значення виражається за допомогою номінації людини, - тих чи інших тварин. Так, *morue* (тріска) - використовується в значенні жінка непристойної поведінки або просто як грубе позначення жінки.

Піддаються різкому засудженню базіки: *bavard, indiscret, babillard, moulin à paroles, prolix, verbeux, volubile* [Le Petit Robert 2013].

Серед інших найбільш уживаних у сучасному французькому медіадискурсі дисфемізмів, що понижують розумові здібності адресатів, слід зазначити *bouffon: personne sans intérêt, niaise, ridicule, débile mentale, pauvre idiot* [Le Petit Robert 2013].

Дисфемістичні номінації даються за всіма можливими фізичними характеристиками, що відрізняються від тих, що притаманні

середньостатистичній людині - *face de dos, rat*. Засуджується повнота: *grosse, grosse tête, gros cul*; худоба - *planche, planche à repasser, sac d'os*; високий зріст – *seringue*.

2. Дисфемізми соціального характеру: дискримінація за расовою ознакою; Сексуально-гендерні дисфемізми; . “професійні” дисфемізми; дисфемізми що передають агресивний характер взаємовідносин комунікантів; дисфемізми що передають аморальність відносин: брехня, обман, шахрайство.

У французькій мові ми можемо знайти принизливі номінації представників всіх національностей. Найбільш широкий синонімічний ряд для арабів: *rital, schleuh* - таких номінацій в словнику налічується понад 20, в той час як в мові і в усному мовленні це кількість значно більше, в тому числі шляхом okazіональних і авторських інвектив. Дисфемістичні позначення мають німці - *boches*, китайці - *chinetoque*, італійці - *spaghetti* та ін. Жінка піддається расової дискримінації: *Fatma, moukèrè, mousmé* [Guène 2004, с. 98].

Крім засудження ледарів, існують і дисфемізми, що характеризують погану роботу, халтурників, дилетантів: *barbouiller, écrivailleur, écrivasser, gratte-papier*. Та дисфемізми, що передають агресивний характер взаємин комунікантів. Це всілякі дієслова: *buter, braquer, buquer, canner, dégringoler, engueuler* [Guène 2004, с. 100].

Особливо слід виділити список ідіом, що включають слово *cul*: *comme mon cul; lèche-cul; y a pas à tortiller du cul pour chier droit*.

Різноманітність структури та семантики дисфемістичної лексики свідчить про відсутність єдиного підходу до даної проблеми, а також про складність систематизації досліджуваного нами лексичного матеріалу, що пояснюється його багатofункціональністю, великою рухливістю, залежністю від ситуації, контексту, учасників спілкування, а головне, від вибору критеріїв, покладених в основу. Однак на базі аналізу теоретичного матеріалу, нам вдалось встановити, що до структурних характеристик евфемізмів та дисфемізмів досить однорідні. Евфемізмами та дисфемізмами можуть виступати: іменниками, прикметниками, дієсловами, словосполученнями та навіть

реченнями. Щодо семантичних характеристик: для евфемізму характерна семантична редукція, а для дисфемізму - семантичний зсув (надання слову – негативної семантики).

2.2 Сучасні тенденції використання евфемізмів та дисфемізмів

У сучасному світі складається мовна ситуація, яка характеризується навмисною відмовою від вживання позитивно конотованої лексики, що приховує або маскує істинний сенс висловлювання.

Евфемізація сприяє закріпленню в узусі політично коректних висловлювань, що виключають дискримінацію за віком, статтю, дискримінацію, пов'язану з фізичними або розумовими вадами, майнову дискримінацію, дискримінацію за ознакою осілості, і т.д. Такі номінації, які зачіпають гідність людини, порушують її права, дискредитують її за будь-якою ознакою.

Дискримінація за віком, або ейджизм, проявляється в найменуваннях, які імпліцитно передають негативну думку про будь-який вік (частіше про літній вік). Французькій лінгвокультурі відомі такі евфемістичні позначення людей за ознакою віку, як *retraités*, *personne du troisième âge*, *personnes âgées*, *d'un certain âge*, *d'un âge mûr* або використовуючи запозичене з англійської мови прикметник *senior*.

Мова має безліч фразеологізмів і стереотипних евфемістичних виразів, покликаних пом'якшити вираз негативної зовнішності або розумових здібностей людини: «не блищить розумом», «красунею її не назвеш». У функції своєрідних термінів використовуються евфемізми типу людина з вадами слуху (замість глухий), людина за вадами зору (замість сліпий).

Таким чином, антропоцентричний підхід до мови передбачає посилену увагу до всіх параметрів людської особистості, що відбивається в мові. До таких параметрів належать відомості про національність і вік, гендерні характеристики і особливості зовнішності. Екзистенціальний статус

особистості базується на сутнісних характеристиках статі і віку. Якщо виходити з того, що навколишній світ більш структурований людьми, а не визначений природою, слід визнати спроби свідомого регулювання і корекції тих чи інших мовних стереотипів [Беляєва 2009, с. 5].

Як зазначає С. Г. Кара-Мурза, в сьогоденній демократичній пресі панують «слова-амеби», за допомогою яких знищується все багатство синонімічних рядів, скорочується величезне поле смислів до одного спільного знаменника, що здобуває «розмиту універсальність» і володіє водночас дуже малим, а то і нульовим вмістом. Об'єкт, який виражається таким словом (наприклад - прогрес, загальнолюдські цінності), дуже важко визначити по-іншому, і ці слова швидко набувають інтернаціонального характеру [Кара-Мурза 2006, с. 93-94].

Активно евфемізується лексика в аналітичних статтях суспільно-політичного спрямування. Тут евфемізми можна поділити на дві групи: евфемізми, що зображують дійсність не такою, якою вона є насправді та політкоректні евфемізми. Використання політкоректних евфемізмів гарантує створення комунікативного й етичного комфорту, дотримання балансу взаємодії між окремими членами суспільства [Беляєва 2009, с.6].

Слід зазначити, що вживання евфемізмів властиво в великій мірі жінкам. На думку S. Debras, для жінок важлива не тільки їх приналежність до суспільства, але і його визнання, схвалення, тому в мові жінки прагнуть не виділитися, а включитися в мережу відносин, використовуючи при цьому «розташовуючи» до себе манеру спілкування, що отримала назву тактики співпраці [Debras 1999, с. 64]. Якщо розглядати принцип ввічливості як особливу стратегію мовної поведінки, спрямовану на запобігання можливих конфліктних ситуацій, то можна відзначити, що гендерна ввічливість знаходить своє вираження в важливих мовних формах, які не тільки не вказують на домінування чоловічої або жіночої статі, але підкреслюють терпимість і повагу, а також вуалюють негативні характеристики [Brunet 1996, с. 254].

Евфемізми, які поширені в ЗМІ, дозволяють судити про існуючі стереотипи і норми поведінки. Найчисленніша група, - евфемізми, що приховують, вуалюють різні фізичні недоліки. Це пояснюється підвищеною увагою жінок до своєї зовнішності, фігури, бажанням добре виглядати. Під час обговорення такої проблеми, як надмірна вага, жінки вдаються до вживання великої кількості евфемістичних одиниць. У французьких журналах слово «повна» стосовно жінок замінюється різними конструкціями і словосполученнями: *prendre un kilo* «набрати кілограм» = *engraisser* «погладшати», *avoir quelques centimètres en trop* «мати кілька зайвих сантиметрів» = *Être grosse* «бути товстою», *les volumes se sont déplacés* «обсяги змінилися» = *devenir grosse* «погладшати»:

- *Depuis je prends un kilo tous les quinze jours* (Elle, 11 juin 2007, p. 208).

- *J'ai quelques centimètres en trop dont mon régime ne vient pas à bout* (Marie Claire, mai 2007, p. 277).

- *Les volumes se sont déplacés et les contours ne sont plus aussi nets* (Marie Claire, mai 2007, p. 278).

Стосовно дисфемізмів, слід зазначити, що одною з тенденцій використання цього феномену є - невимушений психологічний стан мовця, що спонукає його йти наперекір жорстким номінаційним нормам і обмеженням. Важливу роль серед психологічних причин грає «фрустрація», що є фоновим психічним станом агресії. Теорію, яка застосовується до розглянутого явища, висунув Альберт Бандур. Суть теорії полягає в наступному: фрустрація може провокувати агресію у тих людей, які зазвичай відповідають на принизливе поводження з ними агресивними установками і діями. Таким чином, виплескуючи агресію, індивід може відчувати позитивні емоції, викликані психологічним станом задоволення, самоствердження, виконання свого призначення в суспільстві і демонстрації своєї переваги [Бандура 1973, с. 58].

Розглядаючи проблему сучасних тенденцій використання дисфемізмів, дослідниця I.Mateiu виділяє п'ять тенденцій дисфемістичної лексики:

1) образи за належністю до роду, виду (*espèce d'abruti, andouille, animal, bouseux, chateau, con, cornichon, race de brigands, curés, vipères*);

2) «колективні» образи (*bande de cons, couillons, fripouilles, merdeux, salauds etc, tas de cons, fumiers; feignants, ordures etc.*);

3) образи по спорідненості (*fils de chienne, prêtre, pute, enfant de salaud, graine de cocu, fripouille, putain, voyou etc.*);

4) образи по зовнішності (*gueule d'étron, raie, langue de flic, empaffé, rat etc.*);

5) «витончені» образи (*crème d'andouille, fripouille etc, fleur de bidet, trottoir, nave etc.*) [Mateiu 2015, с. 12].

Французький дослідник Ів Боннардель акцентує увагу на гендерному аспекті тенденцій дисфемізмів і виділяє чотири категорії: «расистські, сексистські, гомофобні та шовіністів» («*les insultes racistes, sexistes, homophobes et spécistes*») [Bonnardel 1995].

Таким чином, дисфемізми є така тактика вжитку мовних засобів, за допомогою яких може бути досягнутий бажаний ефект і здійснитися цілеспрямований вплив на масову аудиторію. Вжиток дисфемізмів передбачає мовні стратегії і мовні тактики, зокрема, стратегію дискредитації. Основними функціями дисфемізмів у мовленні є, по-перше, вираження негативного ставлення до певної особи або явища, по-друге, створення експресивно-забарвленого висловлення, і, по-третє, дискредитація людини. Залучення дисфемізмів дозволяє мовцеві змінити власне світосприйняття або погляди людини на певну ситуацію, залучивши процес вторинної номінації з метою представлення об'єктів у більш негативному світлі, ніж вони є насправді.

Евфемізми у свою чергу сприяють закріпленню у аналітичних статтях суспільно-політичного спрямування, - політично коректних висловлювань, що виключають дискримінацію за віком, статтю, дискримінацію, пов'язану з фізичними або розумовими вадами, майнову дискримінацію, дискримінацію за ознакою осілості, і т.

2.3 Комунікативні інтенції функціонування дисфемізмів і евфемізмів у французькому медіа дискурсі

Для мови сучасних засобів масової інформації характерні дві протилежні інтенції: з одного боку, евфемізація мови з метою відходу від загострення конфлікту, з іншого, навмисна відмова від нейтральних, політкоректних мовних одиниць. Вибір тієї чи іншої тональності публікації з відповідними мовними засобами визначається комунікативною установкою автора статті, редакційною політикою видання. Важливим є врахування і мовної норми, правил мовного етикету, принципів політкоректності та толерантності. Мовна норма, будучи важливим регламентуючим механізмом слововживання, не залишається незмінною. Вона перебуває під впливом тих змін, які відбуваються в суспільстві, адаптуючись до мінливих поглядів, цінностей, ідеалів.

Евфемізми - мовні одиниці, що являють собою «зміненні, дозволені слова, які вживаються замість заборонених (табуйованих)» [Reformatskij 1996, с. 105]. Їх основною метою заведено вважати «прагнення не образити, не зачепити почуттів людини, уникнути комунікативних конфліктів» [Ter-Minasova 2000, с. 36]. Однак роль і функції деяких евфемізмів змінюються з часом, вони застарівають, стають неактуальними через зміни в соціальній, політичній, ідеологічній сферах суспільства.

У мові сучасних ЗМІ все частіше, з'являються комунікативні тенденції використання більш прямолінійних, а інколи і грубих висловів. Це мовне явище «виникає в процесі демократизації вокабуляра як ліберальний відгук на надану свободу слова» [Шишова 2014, с. 73-79].

Вплив евфемізмів на отримувану інформацію з текстів газет, журналів, інтернет-ресурсів, дуже велике. Вони мають функцію впливу, пробуджують почуття і емоції читачів. Евфемізми є поширеним інструментом маніпуляції суспільною свідомістю. Їх лінгвістична природа така, що вони відвертають

увагу реципієнта від забороненого поняття, є емоційно-нейтральними субститутами небажаних або занадто різких позначень.

На думку А.М. Кацева, «здатність евфемізмів маніпулювати реципієнтом визначається рядом факторів:

1. По-перше, евфемізми приховують справжню сутність явища шляхом створення нейтральної або позитивної конотації;

2. По-друге, реципієнт звичайно не встигає вичленувати евфемізми з контексту і осмислити їх, оскільки велика кількість інформації в сучасному соціумі ускладнює орієнтацію в мовному матеріалі та його критичну оцінку;

3. По-третє, щоб привласнити слову статус евфемізму, треба ідентифікувати яке табу було накладене на денотат, що ховається за цим словом, інакше евфемізм не буде «розпізнано»;

4. По-четверте, мала частина реципієнтів знайома з даними лінгвістичним явищем; не знаючи суті явища, неможливо зрозуміти, як здійснюється маніпулятивний вплив» [Кацев 198847, с. 36].

Крім цього маніпулятивний вплив може здійснюватися з допомогою різних способів евфемізації, наприклад, за допомогою лексико-семантичних заміन. Тобто автор ретельно підбирає лексичну одиницю для заміни небажаного слова / виразу, обрана одиниця наповнена особливою семантикою і викликає певні, потрібні автору асоціації. Застосовуючи генералізацію виразу, маніпулятор замінює несприятливу мовну одиницю словом широкої семантики. Такі абсолютно нейтральні евфемізми непомітні для одержувача інформації.

Так, сьогодні в публіцистиці все рідше зустрічається слово «*noir*» (чорний), а слово «*nègre*» (негр) вже ніхто не зустрине, дані слова прийнято замінювати евфемістичними виразами: «*Afro-américain*», «*gens de couleur*», «*homme de couleur*», «*africain*». В якості прикладів можуть служити заголовки, узяті з електронних новинних ресурсів:

Des migrants africains violés et torturés au Yémen (Le Figaro, 18.04.18).

Plus de femmes et de personnes de couleurs figurent parmi les nommés aux Oscars (Europe 1, 06.02.18).

La mort d'un Afro-Américain, abattu par la police, révolte les Américains (Europe 1, 07.06.16).

Часто можна зустріти евфемізм «*les minorités ethniques*» (етнічні меншини). До цього виразу журналісти в основному відносять групи людей, що піддаються дискримінації, корінних американців, нелегальних імігрантів і т.д. Les femmes et les minorités ethniques s'en sortent mieux à Hollywood et font bonne figure cette année aux Oscars (Europe 1, 06.02.18).

Евфемізації піддається такий вислів, як «immigrants illégaux» (Нелегальні імігранти). Прикладами можуть служити такі вираження: *immigrant clandestin, sans papiers, immigrés en situation irrégulière*: Cette loi permet en effet à n'importe quel policier de l'Etat d'Arizona de demander ses papiers à toute personne qui serait susceptible d'être un immigrant clandestin - on en estime le nombre en Arizona à 450 000 personnes (Le Monde, 12.05.10).

«Plan caché» de 40.000 régularisations de sans-papiers: de quoi s'agit-il ? Lors des débats parlementaires sur la loi Asile et immigration, les députés LR ont interrogé avec insistance mercredi soir la ministre Jacqueline Gourault sur l'existence d'un plan qui viserait à attribuer des titres de séjour à 40.000 immigrés en situation irrégulière (Le Figaro, 19.04.18).

Так, до цієї ж групи можна віднести ще один приклад, який використовується при описі біженців *un réfugié*, що замінюється виразом *un demandeur d'asile* (особа, яка подала клопотання про надання притулку). Chute du nombre de demandeurs d'asile albanais. Le nombre de demandeurs d'asile albanais en France a chuté de près de 34% en janvier par rapport à janvier 2017 ... (Le Figaro, 20.03.18).

Евфемізми також дозволяють мовцю, приховувати найрізноманітніші почуття, наприклад почуття національної неприязні. Також евфемізми дозволяють приховувати почуття неприязні до сексуальних меншин. Так, слово - араб перетворюється в «людини середземноморського типу»:

Les enquêteurs disposent d'un portrait-robot, diffusé dans tous les commissariats: un homme de type méditerranéen, entre 25 et 30 ans. Un homme qui parle français sans accent (Le Nouveau Quotidien, 27.11.2019).

Avec l'élection de François Hollande, l'ouverture du mariage aux personnes de même sexe semble imminente. Je propose, au lieu d'ouvrir le mariage, de le supprimer, ou plutôt de le confondre avec le pacs en un contrat universel ouvert à davantage de possibilités, mais qui ne transforme pas les célibataires en pigeons de la farce (Le Monde du 02.06.2017).

У статті, з якої був узятий приклад, мова йде про легалізацію одностатевих шлюбів у Франції. Для сексуальних меншин вираз «гомосексуальні шлюби» може здатися образливим, тому автор статті використовує вкрай м'яку і коректну формулювання «шлюби людей однієї статі». Такі евфемізми покликані розсіювати суспільну сором'язливість або заспокоїти нечисту совість, перетворюючи ці факти в нейтральні. Ця афективна нейтралізація посилюється, якщо вона супроводжується забороною на принизливі судження. Говорити «втручання» замість «війна» це значить робити неупереджені висловлювання, в яких мовець відкидає свою суб'єктивність.

Як було зазначено вище, - евфемізація сприяє закріпленню в узусі політично коректних висловлювань, що виключають дискримінацію, пов'язану з фізичними або розумовими вадами: *invalide* (інвалід), *aveugle* (сліпий). З точки зору ввічливості, дані слова прийнято замінювати:

1. *Invalide - personnes en situation de handicap, handicapé, personne à mobilité réduite*: À l'assaut du Mont-Blanc pour soutenir les personnes en situation de handicap (Le Figaro, 14.06.17). Un étudiant recalé de l'Ecole de journalisme à Paris à cause de son handicap. L'ESJ de Paris a refusé l'admission d'un étudiant arguant d'un défaut d'aménagement pour les personnes à mobilité réduite (Le Monde, 26.03.18).

2. *Aveugle - handicapées de la vue, non-voyant*: En Belgique, une association lance un concours de peintures pour malvoyants. Ouvert à tous et gratuit,

l'événement a pour but d'encourager les personnes handicapées de la vue à pratiquer l'art (Le Figaro, 22.02.18). Les nonvoyants doivent payer la redevance TV. Aucune mesure d'exonération fiscale n'est spécifiquement prévue pour les personnes nonvoyantes qui possèdent une télévision (Le Figaro, 20.05.17).

Наступною групою є лексика, яка піддається евфемізації при дискримінації за місцем роботи або описі «непрестижних професій» наприклад:

1. Поняття «*gardien*» замінюється виразом «*agent de sécurité*»: Plus de 1200 agents de sécurité ont été touchés par une épidémie et contraints de se retirer des JO 2018 de Pyeongchang, ont annoncé mardi les organisateurs du rendez-vous qui débute officiellement vendredi avec la cérémonie d'ouverture (Le Figaro 06.02.18);

2. Слово «*caissière*» замінюється виразом «*hôtesse de caisse*»: Sandrine, hôtesse de caisse, Fabrice, du rayon conserves, ou Sabine, l'assistante des ressources humaines: pour chacun, il prend le temps de les féliciter pour leur longue carrière, quinze ou vingt ans de boîte. Car M. Macron n'a qu'un mot en tête: le travail (Le Monde, 14.01.2017)

3. Слово «*nettoyeur*» замінюється виразами «*agent d'entretien*», «*Agent de nettoyage*»: Des agents de nettoyage mécontents, les couloirs dans un état déplorable. Vendredi matin, des agents d'entretien, salariés d'une entreprise prestataire de la SNCF, ont renversé les poubelles pour protester contre des comportements de la direction qu'ils jugent injustes (Le Figaro, 03.02.18).

4. Слово «*secrétaire*» замінюється виразом «*collaboratrice personnelle*»: Or selon des sources de l'entourage de François Bayrou, elle était la collaboratrice personnelle de François Bayrou jusqu'en 2014 et n'a jamais travaillé pour l'Europe (Europe 1, 13.06.17).

Leurs noms s'ajoutent à la liste macabre de ceux qui sont déjà tombés, caméras et appareils photo au poing, a déclaré l'organisation. Les autorités syriennes imposent de sévères restrictions aux médias, une mesure qui a poussé les «citoyens-journalistes» à assurer la couverture des violences (Le Monde 19.06.2012).

В цьому прикладі мова йде про масову загибель американських журналістів в Сирії. Але журналіст вважає за краще з референтної точки зору вираз «*впали з камерами в руках*». Це означає, що журналісти загинули, виконуючи свою роботу.

Сучасна суспільно-мовна практика демонструє випадки навмисного використання дисфемізмів з метою дискредитації опонента, залучення уваги аудиторії. Йдеться про популістську політику. Політичні лідери застосовують різні мовні тактики і стратегії. Останнім часом ведеться активна розробка окремих способів і засобів впливу політичних лідерів на комуніканта. Таким чином, інформаційна функція в тексті, виступі, гаслі в політичній сфері стає вторинною і на перший план виходить завдання впливу, яка полягає в прагненні вселити слухачам певну оцінку, сформувавши при цьому або негативне, або позитивне ставлення до дій, предмету чи об'єкту мови, явищ. Тому в політичному дискурсі застосовуються різні мовні стратегії і тактики.

Останнім часом грубі, непристойні слова почали широко проникати в мову публіцистики, дисфемізми все частіше зустрічаються в публіцистичних статтях з метою як передачі негативної оцінки, так і створення певного враження в адресата.

Наведемо приклади. Використання журналістом слова *des filous* (порушник порядку – жулье) замість *des perturbateurs* виражає негативне ставлення та певним чином маніпулює сприйняттям: *D'autres vont voter Marine Le Pen quoi qu'il arrive. Ils ont des techniques de filous. Une quadra prend toujours deux bulletins « Le Pen » le jour du premier tour* (Nouvelobs, 22/04/2012).

Називаючи словом *le bordel* негаразди, спричинені «жовтими жилетами» у Парижі, і наголошуючи на провині президента Макрона, – «*Gilets jaunes: 80% du bordel dû à Macron? LREM se lâche*» – автор викликає певне обурення читачів щодо політики голови держави (Valeursactuelles, 03/12/2018).

Дискредитації чиновників нижчого рангу завдяки вживанню дисфемізмів – найпоширеніший прийом медіатекстів: *La proposition a pourtant*

tout pour plaire au président américain, sensible à la flatterie (Nouvelobs, 20/09/2018).

Слова *bourre-pifs* (арг. situation conflictuelle, lutte acharnée) та *accrochages* (фам. querelle) як дисфімізми вживані з метою дискредитації політиків та зневажливого ставлення до дій «жовтих жилетів»: *Entre deux échanges de bourre-pifs avec Edwy Plenel et Jean-Jacques Bourdin, Emmanuel Macron a aussi dévoilé, dimanche soir, une partie du deuxième acte de son quinquennat. Gilets jaunes: Accrochages à Paris, plus de 120 interpellations* (Lepoint, 01/12/2018).

Журналісти часто виражають незадоволення, щодо різних подій, що відбуваються у світі. Так, серед актуальних подій, описуваних в електронному-журналі «Europe 1»: *«Il y a des marts civils, c'est regrettable, MAIS..» Ce putain de « mais » est destinée a annuler toute pensée alternative, Il légitime la guerre et ses conséquences...»* [Europe 1, 04/03/2009]. Слово «putain» доводить вираження пацифістських поглядів автора. Він демонструє негативне ставлення як до політиків, що заохочують збройний конфлікт, так і своїх колег журналістів, що підтримують подібні дії. В іншій статті, присвяченій критичної ситуації, що склалася в секторі Газу з харчуванням, автор зазначає *«Après V intervention militaire à Gaza; tu es soit du cote du Hamas, soit du côté d'Israel. Il existe un 3ème camp, pourtant le camp de l'abruti qui va chercher son pain»* [Europe 1, 7.01.2009]. Використання дисфемізму «abruti» в даному контексті підкреслює абсурдність ситуації боротьби ідеологій навіть первинні функції людини, його природні потреби сприймаються як щось ненормальне.

У політичному дискурсі, дисфемізм також з'являється для посилення емоційного впливу на громадян, спонукання їх до політичних дій. Так, колишній лідер партії «Національний фронт» Жан-Марі Ле Пен відмовляється бути політкоректною у ставленні до мігрантів. В одному зі своїх висловлювань вона використовує пряме найменування «Maghrébin», замість звичайного політкоректного «extra-européen»: *Voter socialiste, cela signifie que d'ici dix à quinze ans la mairie de Marseille sera dirigée par un Maghrébin* [L'Echo du Village

05.08.2018]. Мова тут йде про те, що якщо французькі громадяни проголосують на виборах за соціалістів, то швидше за все через десять-п'ятнадцять років мерією Марселя керуватиме магребінець. Не можна стверджувати, що вжите в даному прикладі позначення жителя Північної Африки є табу, але імпліцитно Ле Пен висловлює таким чином недовіру до соціалістів і до мігрантів, а також свої побоювання з приводу того, що в його країні права корінних громадян будуть обмежені.

У статтях, присвячених економіці, дисфемістична лексика покликана, перш за все, висловити обурення і протест журналістів проти окремих подій і ситуацій, що мають місце в економічній сфері. При цьому постійним об'єктом критики виступають численні страйки, такі характерні для французького суспільства.

«Dix semaines de grève. Du jamais vu. Des directeurs de recherche ... dans la rue, avec habituelle racaille, intello-gauche, feignasse! [L'Echo du Village 02.23.2018] Відзначимо, що «feignasse» можна лише умовно перекласти як «нероби». У французькій мові це слово вкрай негативне, непристойне, що ще більш посилюється пейоративним суфіксом «-asse». Учасники страйку засуджуються, негативно оцінюються як люди, які просто використовують привід, щоб не працювати.

Таким чином, можна зробити висновок, що комунікативними інтенціями вживання евфемізми у французьких текстах масової інформації є саме соціальні чинники (толерантність, дискримінація, тощо), а головною метою дисфемізмів є вираз негативного ставлення до події, та формування негативного і несприятливого ставлення адресата щодо об'єкта або суб'єкта іменування.

2.4 Когнітивний аспект дис- і евфемізації: нове переломлення реальності в мові

В даному дослідженні когнітивний аспект процесів евфемізації та дисфемізації розуміється нами як розумовий процес ре-категоризації дійсності, спрямований на її «перейменування». Евфемізми та дисфемізми, виходячи з інтенції «перейменування», розглядаються як свідоме, обдумане відхилення, камуфляж, маска реального референта.

Якщо виходити з того, що евфемізм й дисфемізм являють собою відхилення від безпосереднього змісту, то процес «перейменування» спирається на конкретні розумові операції: оцінка комунікативної ситуації, вибір комунікативної інтенції, пошук (вибір) мовного засобу. Тому можна зустріти в лінгвістичній літературі термін, що евфемізм або дисфемізм - це не тільки фігура мови, а й фігура думки.

У цій своїй якості евфемізми та дисфеміми на рівні мови часто спираються на процеси вторинної номінації, які, за визначенням В.Н. Телія, припускають використання вже наявних у мові номінативних засобів у новій для них функції. Це стає можливим лише при наявності певних концептуальних зв'язків, що забезпечують взаємодію вихідного і похідного концептів. При взаємодії двох концептів актуалізується загальне, енциклопедичне знання про світ. Завдяки цьому здійснюється висновок інформації, безпосередньо не представлені у взаємодіючих концептуальних структурах, що і призводить до створення нових смислів. Таким чином, використовувана у вторинній функції, - лексична одиниця не тільки репрезентує вихідний концепт, але і може набувати новий, додатковий сенс [Телія 1977, с. 129].

В основі вторинного переосмислення мовних одиниць в ході евфемізації та дисфемізації мови, лежить взаємодія реальної і ціннісної (ідеальної) картин світу. Невідповідність навколишньої дійсності та первинних позначень прийнятої системи цінностей, - викликає у комунікантів негативну реакцію (це

можуть бути почуття страху, сорому) і, відповідно, потребу в іншому, більш нейтральному позначенні. Залежно від комунікативної ситуації евфемізації або дисфемізації можуть також піддаватися і позитивно оцінної номінації, якщо мовець прагне приховати своє справжнє ставлення до предмета чи явища, нейтралізувати емоційну складову свого висловлювання, відвернути увагу від явищ навколишньої дійсності. Незважаючи на те, що в такій ситуації ми говоримо про нейтралізацію позитивних характеристик вихідного концепту, в рамках сформованої комунікативної ситуації, їх вербалізація викликала б до себе, - негативне ставлення [Болдырев 2019, с. 5-11].

Наявний мовний матеріал дозволяє припустити, що існує два основних принципи евфемізації: формальний і семантичний. Семантична евфемізація полягає в вуалюванні змісту вихідного концепту, в той час, як формальна - це відхід від вихідної номінації, який не тягне за собою зміну концептуального змісту. В основі цих двох принципів евфемізації лежать різні мотиви. Повна або часткова нейтралізація негативних характеристик вихідного концепту необхідна в тому випадку, якщо звана подія або явище викликає до себе негативне ставлення, почуття сорому, страху, такту і т. д. Однак часто в основі евфемістичного перейменування лежить неприйнятність даної номінації у сформованій комунікативній ситуації, її невідповідність принципам ввічливості та встановленим в суспільстві мовним нормам. В такому випадку евфемізація полягає у відході від прямої номінації та не має на увазі нейтралізації змістовних характеристик вихідного концепту.

Оскільки в основі різних типів евфемізації лежать різні мотиви, і кожен з них націлений на досягнення свого прагматичного ефекту, можна припустити, що способи формування цих евфемістичних номінацій також будуть різні.

В процесі формальної евфемізації як евфемістичної номінації може використовуватися як чинний елемент системи мови, так і нова лексична одиниця. При цьому, на відміну від семантичної евфемізації, не відбувається взаємодії різних концептуальних структур, а евфемізм утворюється в результаті розвитку змісту вихідного концепту. Відповідно, зв'язок між

евфемізмом та вихідної номінації носить виключно формальний характер (фонетична подібність, рима) [Болдырев 2019, с. 8].

На відміну від семантичної, при формальній дисфемізації не відбуваються взаємодії різних концептуальних структур. Відповідно, зв'язок між дисфемізмом і вихідною номінацією носить виключно формальний характер (фонетична подібність, рима, тощо). Серед принципів утворення дисфемізмів семантичного типу найголовнішим є інтенсифікація негативних характеристик.

Таким чином евфемізація та дисфемізація є засобами вторинної інтерпретації концептуального змісту, метою яких є відхід від прямої номінації. Це спричиняє повну (часткову) нейтралізацію (при евфемізації) чи інтенсифікацію (при дисфемізації) негативних характеристик вихідного концепту. В основі формування евфемістичних та дисфемістичних замінів лежать різноманітні механізми формування змісту, використання яких можливо тільки при наявності деяких міжконцептуальних зв'язків, які об'єднують вихідний концепт та концепт, який репрезентований одиницею вторинної номінації. Евфемізми та дисфемізми відтворюються за допомогою таких когнітивних механізмів як: інференція, генералізація концептуального змісту, специфікація, концептуальна метафора. Різноманітні засоби змін концептуального змісту більш спостерігаються при утворенні евфемізмів, ніж дисфемізмів, що говорить про те, що ціннісно-нормативні настанови мовного соціуму є досить актуальними.

Відповідно до цього висновку, евфемізми та дисфемізми, далеко не просто стилістичні фігури, вони пропонують нове бачення реальності, оскільки сприйняття реального стає модифікованим. Іноді ця перцептивна зміна є такою, що закінчується заміною нашої попередньої концепції реальності. Це незаперечний доказ соціологічного значення евфемізмів та дисфемізмів та їх ролі як «барометра» соціальних та політичних проблем та тенденцій.

Евфемізми та дисфемізми представляють собою результуючі найменування по відношенню до вихідних номінацій, в якості яких виступають табуйовані лексичні одиниці. Табування лексичної одиниці обумовлена всією сукупністю параметрів комунікативно-прагматичної ситуації, основна роль при цьому відводиться соціальним параметрам комунікації. Це пов'язано з тим, що джерелом існування перших евфемізмів служить стародавнє табу, засноване на віруваннях, страхах і забобонах, існуючих в певному соціумі. Сила стародавнього табу досі багато в чому визначає специфіку менталітету певного народу і, відповідно, специфіку його мовної поведінки. Для європейської цивілізації відгомонами стародавнього табу є заборона на вживання імені Бога, диявола, смерті, хвороб, частин тіла і т.п. Таким чином, евфемізми і дисфемізми виявляються репрезентантами ціннісної складової колективної картини світу [Allan 2004, с. 206].

Це проявляється в тому, що початкові колективні табу, багато в чому визначали функціонування евфемізмів в мовному побуті носіїв мови, та поступову втратили свою силу. У сучасному мовному колективі головним мотивом використання евфемізмів та дисфемізмів є не соціальна заборона, а табування лексичної одиниці в конкретній комунікативно-прагматичній ситуації. При цьому найбільш релевантними параметрами стають мета комунікації, рольові та особисті відносини між комунікантами, які при використанні евфемізмів і дисфемізмів керуються власними комунікативними інтересами [Burridge 2004, с. 210].

Саме тому евфемістичність та дисфемістичність не можна розглядати як властиві певної кількості слів характеристики, закріплені в значенні системою мови. Явища евфемії і дисфемії існують у мові і можуть бути встановлені виходячи з аналізу інтенції мовного суб'єкта, його комунікативних цілей в конкретному висловлюванні з урахуванням контексту.

Використання евфемізмів у політичному типі тексту має когнітивну спрямованість, яка полягає в тому, що когнітивний потенціал евфемізмів сприяє формуванню і закріпленню в масовій свідомості певних, наперед

заданих уявлень і образів. Це пояснюється тим, що евфемізми, є найменуваннями, в значенні яких споконвічно закладена позитивна оцінка, приховане виправдання званих дій. Вплив, який чиниться за допомогою використання евфемізмів, носить маніпулятивний, прихований характер, обумовлено провідними ідеологічними установками суспільства з метою забезпечення їх збереження [Brunet 2018, с. 189].

Використання евфемізмів і дисфемізмів є засобом створення експресивності і підпорядкуванню комунікативної задачі оцінки і впливу на формування думки про об'єкт, тобто направлено на те, щоб читач зрозумів і прийняв точку зору автора як найбільш вірну. Вплив є індивідуально обумовленим і виявляється експліцитно - читач реагує на відкриту оцінність, реалізовану різними тактиками введення евфемізму в розповідь або вже закладену в прагматику дисфемізмів і легко декодується при його сприйнятті. Інтенсивність переданих за допомогою евфемізмів і дисфемізмів оцінок дозволяє говорити про те, що в медіадискурсі, використання даних способів є ефективним механізмом реконцептуалізації стереотипного бачення явищ та подій.

У сучасній лінгвістиці, вченні, які досліджують когнітивний аспект евфемізмів та дисфемізмів, вдаються до терміну «*Хфемізм*» (*Xphémismes*). Boris Lefilliâtre визначає наступні поняття:

Хфемізм: евфемізм або дисфемізм, що характеризується заміною форми (часткової або тотальної), яка покращує або погіршує лексему, яку слід уникати, а іноді змінює її позначення, призначаючи того ж референта.

Евфемізм: поліпшення, спричинене бажанням оратора зменшити вплив лексикону, що може негативно вплинути на оратора та / або мовця. Самоцензура, контроль.

Дисфемізм: погіршення, спричинене бажанням доповідача посилити вплив лексеми, що може мати негативний вплив на слухача, та / або мовця [Lefilliâtre 2019, с. 9-12].

Когнітивний аспект дис- і евфемізації зацікавлений у впливі «Хфемізмів» на одержувача або співрозмовника. Це також потужний інструмент в риториці, який служить для маніпулювання.

У своїй роботі «Евфемізми та ідеології» Сандріна Сорлін досліджує асиметрію, створену Хфемізмами, що використовується в ідеологічних цілях. Евфемізм, наприклад, аналізується не як засіб усунення фактів, а відволікання, щоб замаскувати їх реальність. У цьому сенсі евфемізм порушує баланс, який він встановлює, між реальністю та референтною функцією мови [Sorlin 2010, с. 95-105].

З цієї точки зору Хфемізми є окремим випадком концептуальної деривації, тобто процесу формування нового сенсу в результаті певного способу інтерпретації вихідного вербалізованого знання, та одним із способів вторинної репрезентації знань в мові. Суть Хфемізмів полягає в нейтралізації вихідної негативної характеристики (евфемізація), або навпаки навмисної негативної конотації (дисфемізація) асоційованої з первинним знанням. Саме як один із способів концептуальної деривації Хфемізацію можна розглядати в якості особливого механізму мислення в одному ряду з іншими його механізмами: концептуальною метафорою, концептуальною метонімією, концептуальною інтеграцією, концептуальною інференцією. При цьому в якості мовних механізмів можуть бути використані: вторинна номінація, словотворча номінація, синонімічний або антонімічна заміна і т.д. Інакше кажучи, Хфемізація - спосіб концептуальної деривації - це модель зміни певного концептуального стримання з метою формування нового сенсу [Болдырев 2009].

В основі вторинного переосмислення мовних одиниць в ході Хфемізації лежить взаємодія реальної і ціннісної (ідеальної) картин світу. Невідповідність навколишньої дійсності і первинних позначень прийнятої системи цінностей викликає у комунікантів негативну реакцію (це можуть бути почуття страху, сорому, такту і т.д.) І, відповідно, потреба в іншому, більш нейтральному позначенні. Залежно від комунікативної ситуації Хфемізації можуть також

піддаватися і позитивно оцінні номінації, якщо мовець прагне приховати своє справжнє ставлення до предмета чи явища, нейтралізувати емоційну складову свого висловлювання, відвернути увагу від явищ навколишньої дійсності, або навмисно завдати шкоди, використовуючи інвективну лексику. Всупереч тому що, в такій ситуації ми говоримо про нейтралізацію позитивних характеристик вихідного концепту, в рамках сформованої комунікативної ситуації їх вербалізація викликала б до себе негативне ставлення.

Вивчивши сфери контакту між мовою та дискурсом, ми дослідили когнітивну функцію, яку бере на себе Хфемізм у суспільстві, яка може призвести до таких супутніх явищ як зміна ідеології, сприйняття дійсності та переломлення у сприйманні мови.

У другому розділі нашої роботи ми охарактеризували різні класифікації явищ евфемії та дисфемії. За допомогою них ми намагалися визначити, які функції евфемізми й дисфемізми можуть виконувати в мові. По ходу роботи функції були розглянуті в контексті актуальності у політичному медіадискурсі й надалі проаналізовані на конкретних прикладах. Ми так розглянули політико-політичний дискурс як об'єкт лінгвістичного дослідження.

На прикладі статей з інтернет-видань ми визначили, що найбільш популярні функції вживання дисфемізмів та евфемізмів у медіадискурсі. В ході дослідження було з'ясовано, що функціями вживання евфемізмів та дисфемізмів у медіадискурсі дискурсі на матеріалі політичних інтернет-видань є: маскуванню інформації, пом'якшення інформації, заміна назв що викликають страх об'єктів (дана функція застосовувалася нами тільки до семантичної групи «смерть»), заміна слів на політкоректні терміни. Також нами були виявлені евфемізми, що виконують функцію маніпулювання і заміни з метою не епатувати оточуючих. Таким чином у статтях, політичної спрямованості, евфемізми використані в функції пом'якшення і маскуванню інформації. Вживання частини евфемізмів продиктовано наявними нормами політкоректності, а також прагненням замінити викликають страх явищ або подій (евфемізми, що відносяться до семантичної групи «Смерть»).

Функціями дисфемізмів є вираз негативних відносини, привернення уваги до проблеми, зниження статусу, образу, докір.

Найявний мовний матеріал дозволяє зробити висновки, що існує два основних принципи функціонування евфемізмів та дисфемізмів: формальний і семантичний. Семантична Хфемізація полягає в вуалюванні змісту вихідного концепту, та його навмисне огрубіння, в той час як формальна - це відхід від вихідної номінації, який не тягне за собою зміну концептуального змісту. В основі цих двох принципів Хфемізації лежать різні мотиви. Повна або часткова нейтралізація негативних характеристик вихідного концепту необхідна в тому випадку, якщо звана подія або явище викликає до себе негативне ставлення, почуття сорому, страху, такту і т. Д. Однак часто в основі Хфемістичних перейменування лежить неприйнятність даної номінації в сформованій комунікативної ситуації, її невідповідність принципам ввічливості і встановленим в суспільстві мовним нормам. В такому випадку евфемізація, наприклад полягає у відході від прямої номінації та не має на увазі нейтралізації змістовних характеристик вихідного концепту.

Оскільки в основі різних типів Хфемізації лежать різні мотиви, і кожен з них націлений на досягнення свого прагматичного ефекту, можна припустити, що способи формування цих Хфемістичних номінацій також будуть різні.

В процесі формальної Хфемізації може використовуватися як існуючий елемент системи мови, так і нова лексична одиниця. При цьому, на відміну від семантичної Хфемізації, не відбувається взаємодії різних концептуальних структур, а Хфемізм утворюється в результаті розвитку змісту вихідного концепту. Відповідно, зв'язок між Хфемізацією та вихідної номінації носить виключно формальний характер (фонетична подібність, рима і т. П.). Як наслідок, для утворення Хфемізмів формального типу використовуються, перш за все, різні способи зміни форми номінації.

Семантична Хфемізація заснована на повній або частковій нейтралізації негативних характеристик вихідного концепту або навмисному використанні негативних характеристик вихідного концепту. Залежно від

способу і ступеня зміни концептуального змісту можна виділити три основні принципи формування Хфемізмів:

1. Нейтралізація негативно оцінних компонентів вихідного концепту;
2. Зниження ступеня негативної оцінки;
3. Зміна оцінного знака висловлювання з негативного на позитивний.
4. Передача негативної оцінки, так і створення певного враження в адресата або комуніканта
5. Формування певної оцінки
6. Маніпулювання

Ці принципи мають різні когнітивні підстави і реалізуються під дією різних когнітивних механізмів. Специфічною особливістю дії когнітивних механізмів в рамках Хфемізації є те, що кожен з них в такому випадку виступає в якості способи реалізації більш загального механізму концептуальної деривації. Саме цей аспект розглянутих когнітивних механізмів становить інтерес в рамках даної роботи.

ВИСНОВКИ:

У магістерській роботі була вивчена роль евфемізмів та дисфемізмів, а також визначені функції, які вони виконують в політико-публіцистичному дискурсі. Нами були виявлені загальні риси і відмінності використання евфемізмів та дисфемізмів, їх формальні, семантичні та комунікативні характеристики у сучасному французькому медіа-дискурсі. Дослідження проводилося на матеріалі французьких інтернет-видань, серед яких фігурують: «Le Figaro», «L'Obs», «La depeche.fr», «Le Temps», «Médias de Bruxelles», «Le Monde» та ін.

У роботі визначені сфери вживання і функції, які виконують евфемізми і дисфемізми в політико-публіцистичних текстах. У теоретичній частині роботи сформульовані наступні узагальнені визначення для досліджуваних нами явищ.

Евфемізм не є тільки тропом, це слово або вираз, вживаний замість іншого, яке є некоректним, недозволеним або небажаним, з метою уникнути найменування того, що може викликати негативні емоції у мовця або співрозмовника, а також з метою завуалювати, замаскувати суть явища. Дисфемізми у свою чергу властива виразність; його суть полягає в навмисній заміні слова або виразу більш вульгарним, грубим, неприйнятним в даній ситуації, часто з метою висловити негативне ставлення або дискредитувати співрозмовника.

Далі нами була охарактеризована залежність ступеня евфемізації і дисфемізації мови від соціальних факторів. Ми дослідили що, процеси евфемізації та дисфемізації нерозривно пов'язані з процесами табуізації і детабуізації та зі змінами соціальних цінностей суспільства.

На прикладі французьких статей з інтернет-видань ми визначили найбільш популярні функції вживання дисфемізмів та евфемізмів в у політичному дискурсі. В ході дослідження було з'ясовано, що функціями вживання евфемізмів є: маскуванню інформації, пом'якшення інформації,

заміна назв що викликають страх (дана функція застосовувалася до семантичної групи «смерть»), заміна слів на політкоректні терміни. Також нами були виявлені евфемізми, що виконують функцію маніпулювання і заміни з метою, - не епатувати оточуючих. Слід так само відзначити, що заміни, викликані нормами політкоректності, соціальної толерантності та гендерної рівності, являє основну мету функціонування евфемізмів у французькому медіадискурсі.

В ході аналізу визначено і найбільш частотні функції вживання дисфемізмів: функція вираження негативного ставлення, докору, залучення уваги, зниження соціального статусу, образи. Як і у випадку з евфемізмами, дисфемізми можуть служити для здійснення декількох функцій одночасно. Також відмічено, що дисфемізми, на відміну від евфемізмів, часто вживаються в заголовках, так як їх використання дозволяє залучити увагу читача.

У практичній частині нашого дослідження нам вдалося встановити що евфемізми та дисфемізми служать створенням нових соціальних установок і змін моделей сприйняття та переломленням реальності в мові.

Евфемізми у французькому медіадискурсі на сучасному етапі, справедливо розглядають як інструмент, що впливає на побудову ідентифікації особистості («outil de construction identitaire»). Оскільки ціла сукупність процесів соціального і психологічного характеру, а також засвоєних в процесі соціалізації установок, впливає на всі прояви особистості і на її мовну поведінку у тому числі. На базі аналізу прикладів, ми можемо констатувати, що евфемізація та дисфемізація мови може бути зручним інструментом маніпулювання суспільною свідомістю, блокуючи раціонально-критичне сприйняття дійсності і перешкоджаючи її адекватного розуміння.

Так використання евфемізмів, - дозволяє уникнути недвозначного позначення негативних явищ, створити видимість суспільного компромісу. Оскільки людина прагне відповідати нормам закріпленим в узусі політично коректних висловлювань, що виключають дискримінацію за віком, статтю, дискримінацію, пов'язану з фізичними або розумовими вадами, майнову

дискримінацію, дискримінацію за ознакою осілості, номінації, які зачіпають гідність людини, порушують його права, дискредитують його по будь-якою ознакою, доцільно буде говорити про зміну соціальних установок у суспільному світосприйнятті.

Щодо дисфемізмів, їх залучення дозволяє мовцеві змінити власне світосприйняття або погляди людини на певну ситуацію, залучивши процес вторинної номінації з метою представлення об'єктів у більш негативному світлі, ніж вони є насправді.

Аналіз евфемізмів та дисфемізмів, як один із засобів матеріалізації колективних світоглядних установок суспільства дозволяє констатувати, що в даний час має місце перебудова базових концептів, що складають духовно-ціннісну основу людини.

Виходячи з усього вищесказаного, ми вважаємо, що явища евфемії і дисфемії потрібно продовжувати вивчати, оскільки вони яскраво відображають зміни, що відбуваються в суспільстві і в мові. Розгляд функцій евфемізмів та дисфемізмів дозволяє визначити тенденції, які існують в суспільстві, в політиці, порівняти ці тенденції в різних країнах. Роль процесів евфемізації і дисфемізації важлива також при вивченні теорії міжкультурної комунікації. Дані мовні феномени виявляють не тільки сучасний стан мови, але також відображають норми, що існували в її попередніх станах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бандура А. Социально-когнитивная теория личности. М.: Карелия, 1973. 58 с.
2. Бауман З. Текущая современность. Пер. с англ. под ред. Ю. В. Асочакова. СПб.: Питер: Эльбрус, 2008. 126 с.
3. Беляева И. В, Куликова Э. Г. Манипулятивное искажение: лингвистический смысл эвфемизмов. *Вестник Челябинского государственного университета*, № 22, 2009, С. 15-20.
4. Бойко Т. В. Эвфемия и дисфемия в газетном тексте : автореф. дис. канд. филол. наук.10.02.04. СПб., 2006. 120 с.
5. Болдырев Н. Н, Алексикова Ю. В. Когнитивный аспект эвфемизации (на материале английского языка). *Вопросы когнитивной лингвистики*, № 2, 2010, С. 5-11.
6. Булгакова Н. Е. Дисфемизм, или Какофемизм. *Эффективное речевое общение (базовые компетенции): словарь-справочник.* / Под ред. А. П. Сквородникова. Красноярск: изд-во Сибирского федерального университета, 2012. С. 150-151.
7. Гусейнов Г. Неполная коммуникация в благо-сфере: эрративы и литургативы. доклад, прочитанный в Fitzwilliam College (University of Cambridge) 29 августа 2008г. URL: <http://speakrus.ru/gg/litulative.htm> (дата звернення 18.09.2020)
8. Демьянков В.З. Политический дискурс как предмет политологической философии. *Политическая наука. Политический дискурс: История и современные исследования.* М.: Наука, 2002., № 3, С. 32-43.
9. Жельвис В. И. Слово и дело: юридический аспект сквернословия. *Юрислингвистика-2. Русский язык в его естественном и юридическом бытии.* Барнаул: Мир, 2000, С. 194-206
10. Кара-Мурза, С. Г. Манипуляция сознанием. М.: Эксмо, 2006, С. 93-94.
11. Кацев, А.М. Языковое табу и эвфемия. Л.: ЛГПИ им.А.И. Герцена, 1988, 80 с.

12. Кацев А.М. Роль ассоциативности в эвфемии. *Проблемы синхронного и диахронного описания германских языков*. Пятигорск: Издательство ПГИИЯ, 1981, С. 140-148.
13. Кочергина К. С. Автоматизация определения отрицательной оценки в конфликтных текстах, Томск: Колос, 2016, 85 с.
14. Манютіна О. І. Лексико-семантичні та функціональні особливості евфемізмів у сучасній англійській мові (на матеріалі бульварної жіночої прози ХХ - ХХІ ст.): автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04. Чернівці, 2009. 85 с.
15. Матвеева Т.В. Учебный словарь: русский язык, культура речи, стилистика, риторика. М.: Флинта: Наука, 2003, 432 с.
16. Михальская, А.К. Основы риторики: мысль и слово. М.: Просвещение, 1996, 416 с.
17. Папкина Н.В., Трутнев А.Ю. Эвфемизация текста как средство манипуляции в СМИ. *Международный журнал экспериментального образования: Наука*, 2016. № 1, С. 174-176
18. Понятия чести и достоинства, и деловой репутации. Спорные тексты СМИ и проблемы их анализа и оценки юристами и лингвистами. / Под ред. А.К. Симонова, М.В. Горбаневского. М.: Медия, 2004, 328 с.
19. Реформатский А.А. Введение в языковедение. (учеб. пособие), М.: Слово, 2000. 523 с.
20. Рутер О. А. Табуирование лексико-семантической группы «смерть» в идиолекте М. Цветаевой (на примере фольклорных поэм). *Филологический вестник РГУ: Прогресс*, 2003. № 1. С. 12-48
21. Резанова А. Н. Прагматика дисфемии в современном английском языке. *Studia Linguistica XVI*. М: Язык. Текст. Культура. 2007. URL: epil-herzen.com/wp-content/uploads/2009/05/studia-16.pdf (дата звернення 18.09.2020)
22. Сеничкина Е. П. Эвфемизмы русского языка: Спецкурс. Учебное Пособие. М.: Высшая школа, 2006, 151 с.
23. Сусов И. П. Лингвистическая прагматика. Винница: Нова Книга, 2009, 272 с.

24. Соссюр Ф. Курс общей лингвистики. / Пер. с фр. А. М. Сухотина под ред. Н. А. Слюсаревой; ввод. ст. и примеч. Н. А. Слюсаревой; послесл. Р. Энглера. М.: Логос, 1999, 236 с.
25. Турецкова И.В. Языковые средства манифестации пейоратива в словаре и тексте: автореф. дис... канд. филол. наук : 10.02.04. Самара: Педагогика, 2011, 50 с.
26. Тульнова М.А. Табу в контексте глобализации. *Политическая лингвистика*, М.: Прогресс, № 4, 2010, С. 176-181
27. Телия ВН. Вторичная номинация и ее виды. *Языковая номинация. Виды наименований*. М.: Мир, 1977, С. 129-222.
28. Тенева Е. В. Приемы идентификации и самопрезентации в политико-публицистическом дискурсе (на материале британских газетных статей); гос. ун-т. СПб., М.: Знания, 2011, 188 с.
29. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация. (учеб. пособие), М.: Слово, 2000. 624 с.
30. Шишова Е.В. Определение термина дисфемизм в лингвистических терминологических словарях, справочниках и энциклопедиях. *Филология и культура. Philology and Culture*. М.: Планета, 2014. № 2(36), С. 73-79
31. Allan K., Burrige K. Euphemism and Dysphemism: Language Used as Shield and Weapon. Oxford: Oxford University Press, 1991. 263 p.
32. Bonhomme M. Pragmatique des figures du discours, Paris: Champion, 2005. 245 p.
33. Bonhomme M., De la Torre M., Horak A. Études pragmatico-discursives sur l'euphémisme. Berne: Peter Lang, 2012. 390 p.
34. Brunet S. Les mots de la fin du siècle. Paris: Edition Bélin, 1996. 254 p.
35. Debras S. Des journaux et des femmes. *Communication et langage*. Paris: Edition Bélin, 1999. № 122. P. 58-71.
36. Dumarsais C. Des tropes ou des différents sens, édition de F. Douay-Soublin. Paris: Flammarion, 1988. 230 p.
37. Dubois J. Rhétorique générale. Paris : Larousse, 1970. 400 p.

38. Dyoniziak, Jolanta. L'euphémisme face à la construction de l'identité sociale. *Le cas du discours médiatique*. Poznań: Znak, 2017. P. 21-34.
39. Guène F. Kiffe kiffe demain. Paris: Hachette Littératures, 2004. 194 p.
40. Goudaillier J.-P. Bypassing taboos: examples of euphemisms and dysphemisms in French descriptions of serious illnesses and death. *Acta Universitatis Lodziensis. Folia Litteraria Romanica*, Oxford: Oxford University Press, 2018. P. 71-80
41. Hannot P. Les injures homophobes et la construction d'identité des homosexuel. P.: Hannot. URL: <http://p56h.unblog.fr/2009/07/01/les-injures-homophobes-et-la-construction-didentite-des-homosexuels> (дата звернення: 18.09.2020).
42. Nyrop K. Grammaire historique de la langue française, Tome IV, Copenhague: Gyldendal, 1913. 257 p.
43. Labov W. The Study of Language in its Social Context, W. Labov. Berlin: Springer-Verlag, 1970. 197 p.
44. Langendoen D. T. A Study of the Linguistic Theories of B. Malinowsky and J. R. Firth, D. T. Langendoen. *The London School of Linguistics*. Cambridge: M.I.T. Press, 1968. P. 57-81
45. Lawrence J. Unmentionables and other euphemisms. J. Lawrence. London: Gentry Books, 1973. 84 p.
46. Lagorgette D. Insultes et sounding: du rituel à l'exclusion, D. Lagorgette, Derive J., Santi S. (éds). *Actes du colloque sur la Communauté et l'exclusion*. Grenoble, Chambéry: MSH-Alpes, 2003. P. 117-148.
47. Lagorgette D. Les syntagmes nominaux d'insulte et de blasphème : analyse diachronique du discours marginalisé. *Revista Complutense de Estudios Franceses*. Paris: Thélème, 2003. P. 171-188.
48. Lagorgette D. Termes d'adresse et insultes: discours sur l'autre ou sur moi? *The French Language and questions of identity*. Londres: MHRA, 2007. P. 116-128.
49. Lagorgette D. Larrivée P. Interprétation des insultes et relations de solidarité. Paris : Larousse, 2004. 86 p.
50. Lafilliatre B. Le procédé transgressif de la troncation à stratégie euphémique ou dysphémique en anglais contemporain. *Journées thématiques de l'École doctorale*

- Sciences du Langage, Psychologie, Cognition, Éducation*. Limoges, France: La Transgression, 2018. P. 15-30.
51. Loredana R. L'économiquement correct. Analyse du discours euphémique sur la crise dans la presse française et italienne. l'Université Paris Ouest Nanterre. Paris: Gallimard, 2014. 120 p.
52. Florea M. Les insultes - forme de manifestation de l'agressivité verbale. Analyse comparative français vs. roumain. URL: <http://www.humanistica.ro/anuare/2012/Continut/10.Florea.pdf> (дата звернення 18.09.2020).
53. Malinowski B. The Problem of Meaning in Primitive Languages, B. Malinowski. London: Trend, 1923. 76 p.
54. Nedjai F. Z. Etude sociolinguistique de la perception des insultes en Algérie. URL: www.annales.univ-mosta.dz/fr6/nedjai.pdf. (дата звернення 18.09.2020)
55. Neaman J. S. The Wordsworth Book of Euphemism. London: Wordsworth Editions, 1998. 373 p.
56. Partridge E. Slang today and yesterday. London, Boston, Henley: Routledge & Kegan Paul, 1979. 476 p.
57. Pospiech U. Bedeutungsstrukturen der Wörter. *Grundkurs Sprachwissenschaft*. München: Fink, 2005. P. 161-164.
58. Popescu, M. Linguistic taboo. A constant paradoxical reality. London: Wordsworth Editions, 2018. 123 p.
59. Sablayrolles, J.-F. Some parameters of variation of linguistic taboos. *Lien social et Politiques*, №47. Limoges: Editions Lambert Lucas, 2018. P. 9-18.
60. Sorlin S. Euphémisme et idéologie. Paris: L'Harmattan, 2010. 105 p.
61. Vittoz, M.-B. La formulation de l'égalité de genre dans un texte institutionnel international: quelle place pour l'euphémisation? *Les mots du pouvoir*. Université de Turin, Italie: Synergies spécial, 2009. P. 61-71.
62. Weisgerber L. Die Stellung der Sprache im Aufbau der Gesamtkultur, L. Weisgerber – Heidelberg: Worden, 1933. 123 p.
63. Yaguello, M. Les mots et les femmes. Paris : Payot 2002. 345 p.

RÉSUMÉ

Le sujet de notre recherche sont les dysphémismes et euphémismes dans le discours politique contemporain de la langue française.

L'objet d'étude est défini par les stratégies communicatives de persuasion avec l'ensemble tactico-stratégique des moyens linguistiques à l'effet persuasif spécifiques pour le discours politique français contemporain.

L'objectif est d'étudier le fonctionnement des dysphémismes et euphémismes de la langue française contemporaine et de leur place dans les médias dans le processus d'organisation de l'impact sur le lecteur. Avec cela, nous nous concentrerons sur la caractérisation de l'état actuel de l'objet étudié. Identifier et analyser les principaux facteurs sémantiques d'influence des dysphémismes et des euphémismes d'orientation politique qui présentent un intérêt particulier pour la société moderne et peuvent contribuer à une meilleure compréhension du potentiel linguistique.

L'analyse des euphémismes et des dysphémismes, comme l'un des moyens de matérialiser les attitudes collectives de la société, a permis de constater qu'il existe actuellement une restructuration des concepts de base constituant la base spirituelle et de valeur de l'homme. Parce que l'homme s'efforce de se conformer aux normes énoncées dans les discours politiquement correctes, les déclarations d'éliminer la discrimination fondée sur l'âge, le sexe, la discrimination liée à une déficience physique ou mentale patrimoniale de la discrimination, la discrimination fondée sur la résidence, la nomination, qui offensent la dignité de l'homme, violation de son droit, discréditent par des motifs, il est conseillé de parler de modification des attitudes sociales dans les transports vision du monde.

***Mots-clés:** euphémisme, dysphémisme, tabou linguistique, tolérance linguistique, intentions communicatives, changement de vision du monde, aspect cognitif.*

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, Передела Микита Сергійович, студент 2 курсу, форми навчання - денної, факультету іноземної філології, спеціальність - філологія, адреса електронної пошти: nikita.francais@gmail.com - підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Формальні, семантичні та комунікативні характеристики евфемізмів та дисфемізмів у сучасному французькому медіадискурсі» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст.42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згоден на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) _____